

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

Maj 1975 **2**

Prihod naše partizanske vojske v Ljubljano, 9. maja 1945

Foto iz Muzeja ljudske revolucije Slovenije (MLRS)

Ob 30-letnici osvoboditve čestitamo vsem, ki so sodelovali v narodnoosvobodilni borbi. V duhu iskreno stiskamo roko predvsem lovcem in drugim ljubiteljem narave, ki so se ramo ob rami z drugimi borili za svobodno domovino, za pravičnejši družbeni red, za naše gozdove, polja in gore.

S hvaležnostjo se spominjamo vseh, ki so za zmago nad fašizmom žrtvovali svoje življenje, kakor tudi tistih borcev in aktivistov, ki so se po vojni od nas za vedno poslovili.

To številko LOVCA pa posvečamo 30-letnici osvoboditve naše domovine in zmage nad fašizmom.

Lovska zveza Slovenije

DIPLOMANTI ŠOLE ZA LOVSKE TEHNIKE, POZOR!

Vse diplomante omenjene šole vabimo na srečanje, ki bo 24. maja 1975 ob 10. uri v kino dvorani Kluba poslancev, Puharjeva 7, Ljubljana.

Po uvodnem referatu o nekaterih novih dognanjih s področja gojitve divjadi bo razgovor o prenašanju v dopisni šoli pridobljenega znanja v prakso ter o oblikah nadaljnega usposabljanja.

Na zaključku je predviden ogled novega lovskega muzeja v Bistri.

Lovska zveza Slovenije

Novoteks

LOVCI!

NOVOTEKS je za vas izdelal kvalitetno blago za lovske obleke, ki ga lahko kupite v prodajalnah **NOVOTEKS** v Novem mestu in Metliki

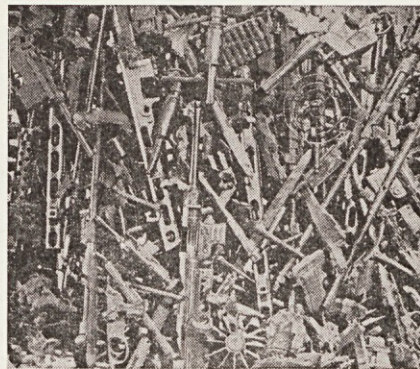

ŽELIMO VAM UGODEN NAKUP!

NOVOTEKS, tekstilna tovarna Novo mesto, Foersterjeva 10
TOZD TRGOVINA

telefon: (068) 21-030

Skulptura Toneta Sveti-
ne: Bojno polje, var-
jeno železo, orožje in
granatni drobci

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

LVIII. letnik

št. 2

maj–veliki traven 1975

Vsebina:

Stane Dolanc	Jugoslavija ob 30. obletnici zmage nad fašizmom	34
Čestitka maršalu Titu za 83. rojstni dan		35
Rado Pehaček	Naše lovstvo ob tridesetletnici osvoboditve	37
Tone Svetina	Lov in ljudska obramba, razgovor z generalpolkovni- kom Rudolfom Hribernikom	41
Karel Prušnik	Pred tridesetimi in več leti	45
Tone Svetina	Divji petelin, gluhi od ljubezni	48
Franci Strle	Nemirna lovska kri	51
Božidar Godec	Pokol dachauske divjadi	54
Lovski oprtnik:	Ari na lovskem pogrebu – Fr. Cvenkel	57
Jubilanti		58
Lovska organizacija:	Lovstvo v času NOB na Idrijskem – V. Straus	59
	Nekaj o delu LZ Bela krajina – F. Klevišar	60
	Strelci LZS najboljši za nagrado Winchester – J. Š	61
V spomin		62
Lovska kinologija:	Vsem lovskim družinam (priprava za mednarodno raz- stavo psov vseh pasem)	64

LOVCA izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Zupančičeva 9. Glavni urednik Tone Svetina, odgovorni urednik Francè Cvenkel. Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu LOVCA, Zupančičeva 9, 610001 Ljubljana, poštni predal 505, telefon (061)-21-245 in 21-819. – Rokopisov in fotografij ne vračamo. – Letni prispevek področnih lovskih zvez Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana tudi naročnina za Lovca, je po članu 130 din. Za druge naročnike je letna naročnina 100 din, za inozemstvo 120 din. Posamezna številka 9 din. – Cene malim oglasom za člane lov. organizacij: do 15 besed 12 din, od 15 do 25 besed 15 din, od 25 do 35 besed 20 din, od 35 do 45 besed 25 din; za vse druge dvojna cena. Male oglase je treba plačati hkrati z naročilom! Ziro račun Lovske zveze Slovenije: 50101-678-47158. – Tiskala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani. Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72, oproščeno prometnega davka.

Jugoslavija ob 30. obletnici zmage nad fašizmom

Stane Dolanc, sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK Zveze komunistov Jugoslavije

Komunistična partija Jugoslavije ni nepripravljena pričakala začetka druge svetovne vojne. Centralni komitei KPJ je že januarja 1937 opozarjal na nevarnost fašizma ter na naloge komunistov in drugih naprednih sil v državi v boju proti temu zlu, ki pomeni za človeštvo »življenjsko nevarnost, najhujše suženjstvo, ropanje in uničenje«. Partija je začela pripravljati ljudske množice za obrambo pred fašizmom in fašizacijo države, ki jo je izvajal buržoazni režim predvojne Jugoslavije. Sad te dejavnosti KPJ je bil med drugim množični protest jugoslovanske napredne javnosti proti fašističnemu napadu na Češkoslovaško (po Münchenskem sporazumu leta 1938), ko se je za obrambo svobode te prijateljske države prijavilo prek 200 000 prostovoljcev iz Jugoslavije.

Komunistična partija Jugoslavije je pod vodstvom Josipa Broza Tita v letih tik pred vojno prerastla v enotno in močno revolucionarno organizacijo, sposobno, da popelje delavski razred, narode in narodnosti svoje države v odločilen boj za narodnostno in socialno osvoboditev. Njen vpliv doma se je čedalje bolj večal, kar se je zlasti pokazalo v znanih demonstracijah 23. marca 1941, ki so dosegle razsežnosti splošnega ljudskega upora proti poskusom režima reakcionarne buržoazije, da bi izdala domovino in jo potegnila v trojni pakt fašističnih sil osi. Adolf Hitler je bil presenečen in ogorčen nad tem odporom ljudstva proti nacizmu, saj je moral zato premakniti načrt »Barbarossa«, se pravi začetek napada na Sovjetsko zvezo, in še istega dne je na seji svojega vojnega sveta odločil, da mora biti »udarec proti Jugoslaviji izpeljan z neprizanesljivo trdostjo«. Brez vojne napovedi so fašistični napadalci z 51 divizijami 6. aprila 1941 napadli Jugoslavijo.

Kljub prizadevanjem komunistov, da bi organizirali odpor proti fašističnim vojskam, in kljub pripravljenosti ljudstva, da brani domovino, je bila kraljevina Jugoslavija v desetih dneh okupirana. Teh deset dni je razgalilo izdajo vladajočih vrhov v državi in vso trhlost monarhističnega buržoaznega režima. Kralj in vlada sta pobegnili iz države. Buržoazija je stopila v okupatorjevo službo, meščanske stranke so razpadle, njihova vodstva pa so razen posameznikov postala sodelavci okupatorja.

Edina politična sila, ki je ohranila enotnost in ki je ostala z ljudstvom ter bila pripravljena organizirati in voditi boj proti fašističnim okupatorjem in njihovim domačim hlapcem, je bila Komunistična partija Jugoslavije. Že 10. aprila 1941 je politbiro CK KPJ sklenil ustanoviti pri centralnem komiteju vojaški komitej pod vodstvom Josipa Broza Tita. Pet dni pozneje, 15. aprila 1941, se je CK KPJ obrnil na ljudstvo z razglasom, v katerem je pisalo: »Ne klonite v duhu, strnite še bolj svoje vrste, pričakajte z dvignjenimi glavami tudi najhujše udarce! Komunisti in ves

delavski razred Jugoslavije bodo vztrajali do končne zmage v prvih vrstah boja proti osvajalcem...«; nekaj pozneje pa je v drugem razglasu pisalo: »Na okope! V teh usodnih dneh moramo strniti vse naše moči v boju za obstanek.«

Za jugoslovanske komuniste, vzgajane v ljubezni do pridobitev oktobrske revolucije in v duhu proletarskega internacionalizma, je pomenil v dneh, ko so se že končavale priprave na vstajo, napad na prvo deželo socializma novo spodbudo za začetek odločnega boja vseh revolucionarnih in protifašističnih sil proti mračnejšim silam, ki so grozile človeštvu. Vstop Sovjetske zveze v vojno 22. junija 1941 je močno vplival na bojno razpoloženje in revolucionarni polet ljudskih množic Jugoslavije.

Kmalu po ustanovitvi vodstva vstaje pod vodstvom generalnega sekretarja partije Josipa Broza Tita je bil sprejet 4. julija 1941 sklep o začetku oboroženega boja. Nekaj tednov pozneje je plamen vstaje zajel vse kraje v državi, od Slovenije do Makedonije. Že v prvem valu osvobodilnega boja je bilo osvobojenih prek 40 mest.

Za fašistično Nemčijo in njene satelite je postala Jugoslavija namesto vira surovin, rekrutov in baze za osvajalno vojno, nepričakovano novo bojišče. Namesto da bi Hitler iz nje črpal moči, je bil prisiljen pošiljati vanjo nove vojaške enote iz drugih okupiranih držav in drugih bojišč. Skupaj s svojimi fašističnimi sateliti – Mussolinijevo Italijo, Borisovo Bolgarijo, Hortijevo Madžarsko in kvisingi v državi – je zbral močne sile, ki naj bi v kali zatrle najpomembnejše žarišče protifašističnega boja v Evropi. Dogodki v Jugoslaviji so močno odmevali med drugimi narodi zaslužjene Evrope in zato je njen vzor lahko v moralnem in vojaško-političnem pogledu, kakor je sklepalo tudi nacistično vodstvo samo, »slabo vplival na druge balkanske narode«. Zato je bil boj proti vstaji v Jugoslaviji, po opozorilu nacističnega generala Stahla, za fašiste enako pomemben »kakor boj proti našim velikim sovražnikom«.

Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ), ki je bil ustanovljen kot najvišji organ ljudske oblasti leta 1942, je na svojem drugem zasedanju v Jajcu 29. novembra 1943 uzakonil revolucionarne pridobitve osvobodilne vojne in s svojimi sklepi postavil temelje nove Jugoslavije kot federativne, demokratične, socialistične države. Dovolj je prešteti človeške žrtve in materialno škodo pa lahko ocenimo prispevek k zmagi nad fašizmom, ki ga je dala Jugoslavija. Za zmago nad fašističnimi okupatorji in njihovimi hlapci je darovalo svoje življenje 305 000 borcev NOVJ, 425 000 pa je bilo ranjenih.

Vsak deveti Jugoslovčan (1 706 000) je izgubil življenje v vojni. Fašisti so pustili za seboj opustošenje – uničeni so bili gospodarstvo, kulturni in zgodovinski

Tovariš Tito v Karlovcu,
po manevrih »Svoboda 1971«
Foto S. Krševan

Dragi naš maršal, dragi naš lovski tovariš! V tem mesecu, ko proslavljamo 30-letnico osvoboditve naše domovine, zmago nad fašizmom in tvoj 83. rojstni dan, smo z našimi čestitkami in najboljšimi željami še prav posebno ob tebi. Zmaga v vojni in revoluciji, osvoboditev domovine in tvoja osebnost so v neločljivi povezanosti. Vodil si nas v zmagoviti osvobodilni borbi in vodiš nas v svobodi. S teboj smo, naš vrhovni komandant in predsednik naše samoupravnne socialistične skupnosti, in želimo, da bi še dolgo ostali pod tvojim preizkušenim vodstvom. Ob tvojem življenjskem jubileju ti želimo še naprej krepko zdravje in po napornem državniškem delu prijeten oddih in dober pogled v naših loviščih.

Slovenski lovci

spomeniki. Škoda je znašala 46,9 milijarde dolarjev (tečaj iz leta 1938). Po Sovjetski zvezi in Poljski je imela Jugoslavija procentualno največ človeških in materialnih žrtev na svetu. Skupne materialne izgube Jugoslavije so znašale 34 odstotkov vseh izgub drugih držav protihitlerjevske koalicije (razen ZSSR in Poljske), vojaške izgube pa znašajo četrtno vseh zaveznikov izgub 18 držav, med katerimi so bile ZDA, Velika Britanija, Francija, Indija, Kanada, Avstralija in druge.

Komunistična partija Jugoslavije je začela osvobodilno vojno z 12 000 člani in 30 000 člani Zveze komunistične mladine Jugoslavije. KPJ je v vojni izgubila prek tri četrtine predvojnih kadrov, skupaj pa je izgubilo življenje 50 000 članov. V ognju oborožene revolucije se je KPJ nenehno obnavljala in leta 1945 pričakala svobodo s prek 141 000 člani.

Vsako ljudstvo in vsaka doba imata svoje preroke, ki so sanjali o prihodnosti in bili sposobni doseči jo. Za delavski razred, narode in narodnosti Jugoslavije je bil to Tito. Upiral se je na nauke tvorcev znanstve-

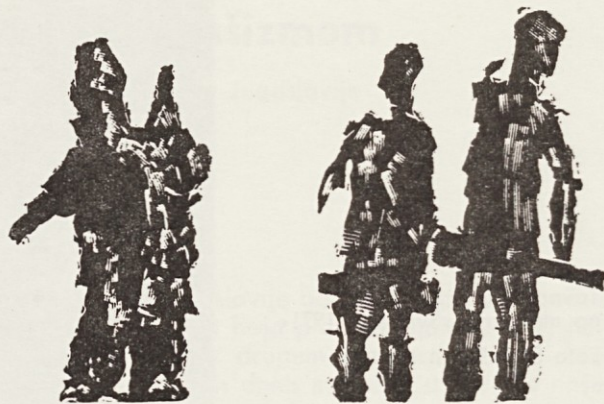
nega socializma – Marxa, Engelsa in Lenina, – in s pogumom in z odločnostjo pravega revolucionarja in vojskovodje splošne ljudske vojne, upoštevajoč specifične družbene in politične razmere svoje domovine, je znal izbrati smer in sredstva revolucionarnega boja ter narode in narodnosti svoje države uspešno popeljal v njihov revolucionarni in osvobodilni boj do zmage. Ta zmaga je bila pomemben prispevek k bogati zakladnici izkušenj mednarodnega revolucionarnega delavskega gibanja.

Politični zemljevid sveta takoj po drugi svetovni vojni in danes se bistveno razlikujeta od tistega pred začetkom vojne. Vzniknile so nove neodvisne socialistične države. Socializem ni ostal samo v mejah socialističnih držav, marveč se je razvil v močan družbeni proces, ki je zajel ves svet.

Imperialistične sile so postale šibkejše. Poraze so doživljale in jih doživljajo še danes na vseh straneh sveta (Vietnam, Kambodža, Portugalska). Niso pa še docela poražene, kar narekuje budnost in zavzetost naprednih sil in miroljubnih držav, da bi tudi fašizem

Lesorez po motivih skulptur Toneta Svetine

Andruško Karoly

v novih oblikah kot ideologijo in politiko zatrli v kali. Še tri desetletja po vojaškem zloemu fašizma so ostali kot temne pege na evropskem političnem zemljevidu nekateri fašistični otoki. Eden izmed teh je falangistični Francov režim v Španiji. Do pred kratkim je bila to tudi Salazarjeva in Caetanova strahovlada na Portugalskem. Metode, ki jih danes uporabljajo reakcionarni režimi za dušenje človeških svoboščin in elementarnih pravic narodov Čila, Južnega Vietnama, Kambodže, Južne Koreje, Južne Afrike in Rodezije – so izposojene iz arzenala hitlerjevskega nacizma. Smo priče dejstva, da v nekaterih državah zahodne Evrope in drugih celin še vedno delujejo nekaznovani znani fašistični vojni zločinci, ki opogumljeni zaradi podpore reakcionarnih krogov organizirajo teroristične in subverzivne akcije proti silam napredka in miru v svetu.

Z novo ustavo SFRJ, ki je bila sprejeta v začetku lanskega leta, je stopila Jugoslavija v novo etapo boja za socializem z namenom, da se popolnoma zagotovi odločujoča vloga delavskega razreda in združenega dela na vseh področjih družbenega, političnega in gospodarskega življenja države. Težimo k temu, da bomo oblast v imenu delavskega razreda spremenili v oblast razreda samega in vseh delovnih ljudi, da bo delavski razred pod vodstvom zveze komunistov neposredno odločal o sredstvih, pogojih in sadovih svojega dela.

Opirajoč se na nauke tvorcev znanstvenega socializma Marxa, Engelsa in Lenina o delavski partiji kot revolucionarni avantgardi, je Zveza komunistov Jugoslavije pod Titovim vodstvom upoštevala posebnosti in pogoje jugoslovanske družbe ter iskala in našla najučinkovitejša sredstva boja in pota za nadaljnji in nenehni razvoj socialističnih družbenih odnosov.

Partija je bila zvesta svoji politiki vpliva in delovanja med najširšimi plastmi delavskih in kmečkih množic ter napredne inteligence v letih pred vojno, med vojno pa je iz narodnoosvobodilne vojske, narodnoosvobodilnih odborov, iz vseh množičnih političnih organizacij mladine in žensk ustvarila močno narodnoosvobodilno fronto, kot enotno organizacijo nastaje ter revolucionarnega in osvobodilnega boja. Na njenih tradicijah se je pod neposrednim vodstvom zveze komunistov porodila in razvila Socialistična zveza

delovnega ljudstva Jugoslavije, kot najbolj množična večmilijska organizacija, ki deluje danes kot najširša fronta borcev za socializem.

Jugoslavija je neuvrščena socialistična država. Njena zunanja politika temelji na odločnem boju proti imperializmu, kolonijalizmu, politiki sile in vsem oblikam jemanja pravic in ogrožanja svobode narodom. Odločno se zavzema za spoštovanje neodvisnosti in samostojnosti vsake države, za mir in napredek v svetu, enakopravno mednarodno sodelovanje in za demokratične odnose med državami. Zlasti danes prepleta njeno mednarodno dejavnost prizadevanje, da bi v ekonomskih odnosih v svetu onemogočili monopol razvitih kapitalističnih držav in da bi zagotovili pospešen razvoj nerazvitih držav, saj je to bistven pogoj za zagotovitev miru na svetu.

Zaradi svoje doslednosti v boju za mir in napredek v svetu, načelne politike in podpore vsem miroljubnim, prot imperialističnim in protihegemonističnim silam, vsem naprednim in revolucionarnim gibanjem je Jugoslavija pridobila velik ugled v svetu. Politika neuvrščanja, po kateri se Jugoslavija ravna dosledno, dobiva čedalje več somišljenikov v svetu in je postala trajen in eden izmed odločilnih faktorjev miru in napredka.

Za napredni svet, za vsakega razumnega človeka so izkušnje iz minule vojne in cena, po kateri je bila plačana zmaga nad najhujšim zlo, ki je grozilo ljudem, zadosten nauk in opomin pa tudi dolžnost, da ne bodo dopustili, da bi se kdajkoli kaj podobnega ponovilo, da se zavzamejo za ohranitev miru in preprečijo vojno katastrofo, katere razsežnosti ni več mogoče predvideti. To moramo upoštevati tudi danes, ko se spet dvigajo nad nekaterimi območji sveta temni oblaki, ko pošast fašizma z novimi oblikami nasilja, nacionalnega zatiranja in sovraštva med narodi ustvarja nova žarišča mednarodnih spopadov. Napredni svet se mora zato odločno postaviti po robu pojavom neofašizma, ne samo zaradi dolga milijonom herojev, padlih v boju proti fašizmu v drugi svetovni vojni, marveč tudi zaradi prihodnosti, za katero se bojujemo. V tem imajo izjemno pomembno vlogo in obveznost komunisti pa tudi vsi napredni in miroljubni ljudje na svetu.

(Iz članka, ki je bil objavljen v češkoslovaškem »Rude pravu«)

Naše lovstvo ob tridesetletnici osvoboditve

Rado Pehaček

Rado Pehaček je član Sveta federacije in generalpolkovnik v pokoju. Je nosilec partizanske spomenice 1941, reda narodnega heroja in drugih visokih vojaških odlikovanj.

V lovske vrste je stopil takoj po vojni, bil starešina Lovskega društva Beograd in veliko let član izvršnega odbora Lovske zveze Srbije. Dolgo je že član predsedstva Lovske zveze Jugoslavije. Predsednik Lovske zveze Slovenije je bil šest let, sedaj je član njenega izvršnega odbora.

Uredništvo

Trideset let je minilo, odkar je utihnilo grmenje topov in so prenehali streljati na okupatorje in domače izdajalce na naših tleh. Konec je bilo štiriletnega klanja, krvavih borb, strahu in trpljenja. Prvič v zgodovini smo Slovenci dobili bitko za svoj obstoj, najbolj krvavo v svoji zgodovini. Skupaj z drugimi jugoslovanskimi narodi smo si pod vodstvom Komunistične partije in maršala Tita priborili svobodo. Koliko žrtev nas je stala? Mnogo, premnogo. Toda zasluži in zna jo ceniti le tisti, ki ne vpraša za ceno. Še danes našo borbo občudujejo in proučujejo širom po svetu. V raznih deželah, kjer svobode ni, pa jim je naš boj svetel vzor.

Koliko lovcev je sodelovalo v NOB, ne vemo. Morda iz lovske skromnosti, morda ker nas nikoli nihče ni vprašal. Morda je to napaka. Vemo pa, da je veliko število lovcev v času boja nosilo partizansko orožje. To niso bili samo tako imenovani zakoniti lovci, ampak še bolj lovci, ki v zakupniškem sistemu lova stare Jugoslavije niso imeli materialnih možnosti, da bi zakonito lovili. Ti so v partizane prihajali že oboroženi, s svojim preizkušenim orožjem. Če pa iz raznih vzrokov niso vstopili v partizanske vrste, so izročili puške na voljo tovarišem za naš osvobodilni boj. Tudi jaz sem dobil svojo najljubšo puško, v lovski karabin predelano vojaško mavzerico, od divjega lovca, kmeta Tumleta iz Žiberš nad Logatcem.

Njegova številna družina je odšla delno z njim v partizane, delno pa jo je okupator, skupaj z ženo, odvedel v internacijo. Kakor mnogi tedaj nezakoniti lovci tudi divji lovec Tumle ni streljal divjadi v lovopustu in ne negodnih živali. Prvi obiskovalci partizanskih taborov so bili lovci, saj se pred njimi praktično ni bilo moč skriti. Prvi naši kurirji, vodiči so bili največ-

krat lovci, zakoniti in nezakoniti. Kjerkoli smo partizani rabili varen, skrit prehod, smo vprašali, kdo se je pred vojno ukvarjal z lovom, in navadno je bila zadeva rešena. Kajti nihče ni tako dobro poznal skritih steza, obhodnih poti, najvarnejših in najkrajših, kakor prav lovci. Lovci so nas večkrat tudi prvi obvestili o nevarnostih in izdajah, potem pa bili naši varni vodiči

Stane Dolanc in Rado Pehaček v lovišču LD Križevci, 6. 12. 1970

Foto Fr. Ilc

mimo zased v skrite predele, kjer se je grupa, edinica v miru varno odpočila za nadaljnje napore. Navadno so bili lovci tisti, ki so predlagali mesta za konspirativne bolnice, tiskarne, skladišča in tehnike, ki povečini skozi vso dolgo vojno niso bile odkrite.

Pri vzpostavljanju TV postaj, javk in opazovalnih točk – če malo pobrskamo po spominu in zgodovini – so neposredno ali posredno sodelovali lovci. Ekipi TV, osebju bolnišnice ali drugega skritega objekta smo namenoma po možnosti dodelili partizana, veččega lova, saj je bila včasih prehrana takega osebja nekaj časa izključno odvisna od uplenjene divjadi.

Partizan-lovec je bil navadno odličen izvidnik in strelec, kakršnega po konceptu splošnega ljudskega odpora potrebujemo tudi danes. Pravi lovec ljubi našo naravo, zato ljubi tudi svojo domovino in je borec za ohranitev zdravega človekovega okolja. Kot humanist in varuh divjadi – tega najlepšega dela narave – bo gotovo med prvimi, ki bo z vsemi silami, ne glede na žrtve, pripravljen braniti našo zemljo in vse pridobitve naše revolucije proti vsakomur, ki bi nam jih hotel vzeti.

Širom po naši zemlji so skupaj z drugimi borci pokopani tudi lovci, ki so v narodno-osvobodilni borbi žrtvovali za svobodo svoje življenje. Premalokrat se jih spomnimo, premalo vemo o njih. Predvsem pa bi jih morala poznati naša mlada lovska generacija in se učiti od njih ljubezni do naših svobodnih gozdov, polj in gora. Ali se vam ne zdi, tovariši lovci, da smo končno dolžni zbrati podatke o udeležbi naših lovcev v NOB, da smo dolžni iztrgati pozabi imena padlih lovskih tovarišev in jih vklepati vsaj na skromno ploščo? Mogoče v našem lovskem muzeju v Bistri ali kje drugod?

Hitro je minilo 30 poveljnih let. Kaj vse smo doživeli in naredili v tem času? Veliko, mnogo. S ponosom

lahko pokažemo prvo okrožnico o lovu in ribolovu, izdano od Predsedstva SNOS, odseka za gospodarstvo, št. 1026-G, od 22. avgusta 1944, in zapisnik o lovskem posvetu od 14. 3. 1945, kot dokaz skrbi ljudske oblasti za lov med vojno in ureditev lovstva po njej. Tudi vsa poveljna lovska zakonodaja je bila, ob iniciativi in pomoči celotne naše organizacije, vključena v naš razvijajoči se socialistični sistem. Kakor marsikaj pri nas se je tudi poveljno lovstvo začelo razvijati tako rekoč iz nič. Podobno kakor v drugih panogah se je tudi v lovstvu odražal naš družbeni razvoj na vseh razvojnih stopnjah, do samoupravnega socializma. Ob odklonih in konfliktih, ki so se pojavljali v obliki poskusov popolne komercializacije, depolitizacije, privatizacije, težnje po administrativnem urejanju lova itd. – je prišlo do jasnih konceptov, do zavestnega hotenja urediti lovstvo idejno in praktično tako, da bo v celoti vključeno v naš družbeni sistem, v skladu s časom in njegovimi potrebami, v skladu z razvojem znanosti in lovske stroke.

Tudi analiza pretekle dobe, naše novejša lovske zgodovine, je nedvomno naloga, ki se je bo v lovskih vrstah nekdo z znanjem in vztrajnostjo moral lotiti. Danes vemo le, da je bila pot težka, vendar uspešno prehojena. Uspešna zato, ker živimo v družbi, ki nam omogoča uresničevati vse napredne ideje; uspešna zato, ker nam – kakor v vseh drugih vprašanih razvoja naše družbe – tudi lovcem pomaga in bdi nad našimi prizadevanji prvi lovec Jugoslavije, naš maršal Tito; uspešna zato, ker lahko zajemamo iz bogate zakladnice idej samoupravnega socializma, iz del tovariša Edvarda Kardelja; uspešna zato, ker je poveljno lovska organizacija, vgrajeno v novi sistem, postavil na realna tla in ji omogočil razmah njen prvi poveljni predsednik tovariš Ivan

Maček-Matiija, dalje pa jo je skoraj dve desetletji uspešno vodil tovariš dr. Jože Benigar.

Ni treba naštevati vseh pozitivnih rezultatov, ki smo jih v tridesetih letih dosegli. O tem dovolj zgovorno priča v svetu ugled jugoslovanskega lovstva, naše aktivno sodelovanje na mednarodnih in medpokrajinskih konferencah; v jugoslovanskem merilu pa dejstvo, da smo kljub vsem težavam tista republika, kjer je veliko vrst divjadi v številčnem porastu, v naseljevanju novih vrst smo pa sploh prvi.

In kakšna je naša perspektiva? Imamo novo Ustavo, edinstveno v svetu, svojstven samoupravni socialistični sistem, dobili bomo nov zakon o lovstvu. Smo na prelomnici, ko je treba vse tisto tradicionalno, organizacijsko in strokovno, ki je zastarelo in nas že zavira, odvreči; a vse, kar je dobro, dalje razvijati in se aktivno in smelo vključevati v razvoj našega samoupravnega sistema.

Slovenska lovska organizacija se bliža 70-letnici svojega obstoja. Pravkar smo praznovali 65-letnico izida prve številke glasila Lovec. Spadamo med prve in najstarejše lovske organizacije. Ocenjujejo nas za zelo disciplinirano organizacijo. Njeni člani se prostovoljno, neplačano, amatersko trudijo izvrševati svoje naloge pod vodstvom profesionalnih in neprofesionalnih strokovnjakov. Sedaj šteje že nad 16 000 članov, ki vsi mesečno prejemajo glasilo Lovec. Za strokovno založniško dejavnost skrbi Zlatorogova knjižnica. Samoupravljanje v lovstvu je že tradicionalno, prav tako delegatski sistem. Na občne zборе LZS prinašajo delegati iz vseh predelov Slovenije nova spoznanja in sprejemajo nove napredne sklepe, ki jih celotna lovska organizacija v glavnem disciplinirano izpolnjuje. Temeljna celica naše organizacije je lovska družina, ki se je v zadnjih desetih letih tako rekoč izoblikovala v

Šerčerjeva brigada, v sklopu XIV. divizije, po nemški ofenzivi na Graški gori v Gornjem Završju pri kmetu Klančniku, marca 1944. Spredaj: namestnik komisarja Bojan Škrk, sedaj republiški javni tožilec, kot lovec član izvršnega odbora LZS in predsednik vzgojno-propagandne komisije LZS; komisar Mihael Butara-Aleks, sedaj republiški sekretar za ljudsko obrambo in član IS SRS; v lovski obleki in z lovsko puško komandant brigade Mičo Došenovič. Foto iz MLRS

družbenopolitično organizacijo. Ima sicer status društva, a je obenem upravljalca družbene imovine, torej v bistvu samoupravni kolektiv.

Lovske družine so skupaj s svojo nadgradnjo, s področnimi zvezami in republiško zvezo, družbenopolitična organizacija z visoko stopnjo zavesti svojih članov trden člen SZDL, občine in krajevne skupnosti, še posebej pa v organizaciji ljudske obrambe. Lovska organizacija v celoti si tudi prizadeva za ohranitev zdravega človekovega okolja, zato mora biti upoštevana pri regionalnem planiranju. Vsak član LD plačuje društveno članarino, iz katere se financira vsa društvena dejavnost kakor tudi revija Lovec, ki enotno vzgaja in izobražuje vse naše člane.

Lovska družina, ki upravlja lovišče

in gospodari z divjadjo, pa kot samoupravni kolektiv posluje po načelu samofinanciranja na osnovi zakonov in samoupravnih dogovorov. Divjad je družbena lastnina splošnega pomena, po Ustavi deležna posebnega družbenega varstva, zato se morajo vsi dohodki iz lovišča, seveda tudi dohodki iz lovskega turizma, vračati nazaj v lovišče, neposredno ali posredno. Lovec postane lastnik uplenjene divjadi samo proti plačilu. Vsa dela v lovišču so praviloma neplačana obveza članov. Z dogovorom se določijo vsakoletna sredstva za skupno porabo na ravni področja in republike. Sredstva v merilu republike se koristijo izključno za vzdrževanje strokovnega sekretariata LZS, za strokovna predavanja, filme, tečaje za lovške čuvaje, dopisne šole za lovške tehnike, znanstveno dejavnost LZS v sode-

lovanju z inštituti in fakulteto, za kinologijo, strelstvo in splošni dvig strokovnega kadra.

Lovske družine, povezane v Lovski zvezi Slovenije, danes upravljajo 88,3% celotne lovne površine v Sloveniji. Osnovno načelo upravljanja je varstvo in gojitev divjadi. Združena lovška organizacija ni dobivala in ne dobiva nikakih subvencij, a je njen letni saldo zaradi vlaganja brezplačnega dela vedno visoko aktiven.

Leta 1949 je vlada LRS ustanovila in potem tudi financirala gojitvena lovišča, v katerih naj se divjad goji in iz njih širi v druga lovišča. Zavodi za gojitev divjadi oz. gojitvena lovišča upravljajo 11,7% lovnih površin v Sloveniji. V vseh povojnih letih gojitvena lovišča aktivno sodelujejo v lovski organizaciji in so njihovi kolektivi v zadnjih letih tudi člani področnih lov-

skih zvez in Lovske zveze Slovenije. Leta 1961 so ta lovišča prešla na samofinanciranje in so kot zavodi za gojitev divjadi – ekonomske enote oz. TOZD priključeni GG-jem ali so samostojne OZD, katerih temeljni poslovni predmet je divjad. Brez svoje krivde so ta lovišča morala preiti na skoraj popolno komercializacijo, oprto na inozemski lovski turizem in delno še vedno na družbeno subvencijo. Jasno je, da kot profesionalni kolektivi, OZD ali TOZD, morajo prvenstveno skrbeti za svoj ekonomsko-finančni uspeh. Njihov osnovni namen, za katerega so bila ta lovišča ustanovljena – biti gojitvena baza za divjad določenih vrst – pa naj bi ostal tudi v bodoče. Menim, da ni nobene težave, da ta lovišča ne bi imela mesta in vloge v slovenski lovski organizaciji.

Ko po 30 letih trdega, nesebičnega in neplačanega dela naše lovske organizacije pričakujejo nov zakon, ki mora v duhu nove Ustave vgraditi tudi lovstvo v nastajajoče družbene odnose in mu določiti

nadaljnji razvoj, menim, da smo dolžni širši družbi in subjektivnim dejavnikom v njej, ko skupno pripravljamo ta naš zakon, predstaviti določena dejstva in postaviti tudi določene zahteve.

Prvo dejstvo je, da imamo močno, dobro in disciplinirano lovsko organizacijo, ki je v povojnih letih odgovorno izpolnjevala od družbe postavljeno nalogo o varstvu in gojitvi divjadi ter upravljanju družbene lastnine. S tem si je nedvomno pridobila pravico nadaljnega obstoja.

Drugič, da je ta organizacija upravljala v bistvu že doslej na samoupraven način in po delegatskem načelu veliko večino lovišč v SR Sloveniji.

Tretjič, da ima pomembno družbenopolitično vlogo, tudi v narodno-obrambnem oziru.

Četrtrič, da je njen osnovni koncept zaščitno-gojitveni, ki seveda vključuje dobro gospodarjenje z zaupano ji družbeno lastnino.

In ne nazadnje, da je lovska organizacija povezala mogočno število občanov, ki so družbeno nalogo

zaščite in gojitve divjadi prevzeli na svoja ramena, ki sami skrbijo za svoje kadre in materialne potrebe ter s svojim brezplačnim amaterskim delom opravljajo pomembno nalogo, ki družbo ničesar ne stane.

Izhajajoč iz teh nekaj golih dejstev in iz vloge slovenskega lovstva v vojnem in vsem 30-letnem povojnem obdobju ter iz naše pripravljenosti dosledno uveljavljati povsod, v lovstvu pa še posebej, ustavna načela in naloge iz dokumentov ZKJ in ZKS, menim, da smo upravičeni v zvezi z novim lovskim zakonom zahtevati:

Prvič, da družba izroči gospodarjenje z divjadjo, ki je kot družbena lastnina splošnega pomena pod posebnim družbenim varstvom, lovski organizaciji.

Drugič, da naj novi zakon ureja le načelna vprašanja, vse drugo pa naj se v duhu samoupravnega socialističnega sistema odreja z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi – seveda pod kontrolo upravnih organov.

Tretjič, da se vsa SR Slovenija obravnava kot enotno lovno področje, na katerem gospodari po enotnih lovsko-gojitvenih kriterijih samoupravna lovska organizacija.

Četrtrič, da je osnovno načelo upravljanja lovišč in gospodarjenja z divjadjo zaščitno-gojitveno; vsa podjetniška, zavodska, turistična in druga dejavnost naj bo udeležena samo, kolikor služi osnovnim ciljem lovstva in potrebam samoupravne lovske organizacije.

Petič, da naj zakon utrdi izhodišča za nadaljnji samoupravni razvoj lovske organizacije, temelječ na delegatskem načelu.

Tak zakon bi uzakonil v teh 30 letih nastalo pozitivno prakso in dal slovenski lovski organizaciji perspektivo samoupravnega razvoja. Slovenski lovci pričakujemo tak zakon, ker želimo prispevati k nadaljnjemu razvoju našega samoupravnega sistema in lovstva v njem.

V gozdove se vračajo spomini partizanov in lovcev

Foto C. Pogačar

Lov in ljudska obramba

Razgovor z generalpolkovnikom Rudolfom Hribnikom-Svarunom

Tone Svetina

Praznujemo 30. leto osvoboditve izpod fašizma. Mnogim proslavam se pridružujemo tudi lovci. Zato sem obiskal generalpolkovnika Rudolfa Hribnika-Svaruna, komandanta štaba ljudske obrambe Slovenije in ga prosil, da nam za glasilo Lovec na kratko razloži, kaj meni o nalogah lovske organizacije in slovenskih lovcev pri vključevanju v ljudsko obrambo. Rad se je odzval vabilu in povedal naslednje:

»Osnovna misel koncepta splošnega ljudskega odpora ali po novem ljudske obrambe izhaja v bistvu iz izkušenj narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov iz časov narodnoosvobodilne borbe, obogatena z izkušnjami osvobodilnih vojn drugih narodov, prilagojena potrebam sodobnega časa, naši družbeni ureditvi in razvoju vojne znanstvene misli ter razvoju tehnike v specifičnem položaju, v katerem se danes nahaja svet.

Pravzaprav je bistvo koncepta v tem, da vključimo v obrambo slehernega našega državljanca, ki ni le objekt, temveč tudi tvorec naše obrambe. Gre za to, da se naš celotni prostor brani, vojno-obrambno pa se organizira že v miru in da v njem najdejo po svojih sposobnostih mesto vsi občani. To se pravi – osnova ljudske obrambe je v bazi: podjetju, krajevni skupnosti in od tam dalje je potrebno organizirati ljudi in materialna sredstva h gotovim ciljem.

Pozornost posvečamo različnim oblikam odpora, z različno vsebino. Kakšen pomen ima baza pa naj nam pove primer iz druge svetovne vojne. Poglejte položaj IX. korpusa! Zakaj se je obdržal na tako važnem in kritičnem ozemlju proti neštetočrat močnejšim vojnim silam?! Zato ker je imel trdno organizirano bazo. Triintri-deset odstotkov njegovega moštva je bilo, vojaško povedano, zalednih enot. Brez teh brigade ne bi vzdržale.

Kaj bi bilo, če ne bi imeli dobro zakamufliranih bolnišnic? Največ en dan je bilo treba, da so zaledne enote ranjence spravile v

bolnišnice, kjer je bila zagotovljena oskrba in zdravljenje.

Seveda je bilo potrebno in življenjsko nujno za brigade, da smo imeli dovolj skladišč in tajnih delavnic, nadalje da je bila organizirana prehrana v najtežjih dneh. Če bojne enote ne bi bile osvobojene skrbi za samooskrbovanje, bi bile ovirane v gibanju in boju. Vse to so pripravljali in izvajali organi oblasti.

Skratka, prostor, ki ga bomo branili, mora biti organiziran tako, da odpor žari brez ozira, če je ali ni dostopen brigadam in odredom. Tam se bodo borile manjše skupine. Tako predvidevamo tudi odpor v mestih. Vzemimo za primer samo Ljubljano med narodnoosvobodilno vojno, ko je bila OF dejansko država v državi. Bistvo je, da mora delovati baza kot celota.

Ljudska obramba pa je odvisna predvsem od politične zavesti ljudi. To se pravi, da morajo vedeti kaj branijo in zakaj!«

Na vprašanje, kaj misli, kako je koncept ljudske obrambe sprejet in uveljavljen, pa je Svarun menil:

»Ljudje so ta naš koncept sprejeli kot najrealnejšo alternativo naše obrambne politike. Lahko trdimo, da danes večina ljudi s svojim delom prispeva h krepitvi obrambne sposobnosti na različnih nivojih. Danes imamo široko razvito in razvejano teritorialno obrambo, ki pokriva celotni prostor države. Kot sem že rekel, so elementi predvsem delovne organizacije, krajevene skupnosti in vključitev vseh družbenih organizacij in skupnosti, od krajevene skupnosti do republike in federacije. Skratka, usposobljen je celotni družbeni organizem, kajti ljudska obramba je sestavni del enotnih oboroženih sil Jugoslavije, najtesneje povezana z vsemi činitelji. To je doktrina, ki ustreza samoupravnemu socializmu in položaju, ki ga ima naša država v sodobnem svetu.

Generalpolkovnik Rudolf Hribnik-Svarun, komandant štaba ljudske obrambe Slovenije

Razumljivo je, da celo vrsto vprašanj še izpopolnjujemo in ta koncept poglobljamo. Pri tem imajo velik pomen družbene organizacije. Med njimi še posebno lovska organizacija.

Vsi člani lovske družine so oboroženi in kot taki moralno, politično zavedni, zato imajo še posebne naloge. So dobri poznavalci gozdov in širših področij, vedo za vojaško pomembne točke v gorah in gozdovih. S tem v zvezi jih baza ljudske obrambe, lahko predvidi oziroma uporabi za vodiče, kurirje, izvidnike, diverzante, ostrostrelce, pomagajo tudi lahko proti diverzantom in vohonom ter izvajajo še vrsto drugih nalog.

Za primer vzemiva samo eno izmed teh nalog konkretnije: Našo družbo za potrebe oborožitve teritorialnih enot stane ostrostrelska puška blizu starega milijona dinarjev. Da ne govorimo o stroških za usposabljanje ostrostrelcev. Ta problem lahko v veliki meri razrešujemo v sodelovanju z lovci. Večina lovcev ima zelo kvalitetne snajperske puške. Težava je samo v tem, da ne proizvajamo doma

potrebnih količin raznovrstne municije. Ta problem bi rešili z investiranjem v izdelavo municije za te vrste pušk.

Lovci lahko veliko pomagajo tudi obmejnimi enotam pri zavarovanju meje, če se ta potreba pojavi.

Lovske organizacije imajo v svojem članstvu veliko število rezervnih starešin in uglednih družbeno-političnih delavcev. Zato lahko odigrajo pomembno vlogo v nadaljnjem organiziranju naše baze splošne ljudske obrambe.»

Ko sva se pogovarjala, kaj meni o slovenskem lovstvu in kakšen je njegov osebni odnos do lova, spričo pomena ohranitve narave in gesel, ki jih uresničujemo – »lov lovcem« in »kultivirajmo lov« – je povedal:

»Naša ljudska oblast je že v letu 1943 konkretno ukrepala za zaščito narave. Iz arhiva Centralnega komiteja je razvidno, da so vodstva pokrajinskih odborov ob koncu leta 1943 in v začetku 1944 opozarjala na zaščito voda in divjadi. Tej naši skrbi ustrezno se je

v svobodi razvijala lovska zakonodaja, skladno z razvojem samoupravnega socializma.

Kot velik ljubitelj prirode sem se vedno zanimal za lov in ribolov, rad sem hodil v gore in gozdove. Lov mi pomeni dragoceno telesno in duševno razvedrilo. Še več! Pomeni mi tisto, ki lahko človeku nadomesti to, kar mu industrijska civilizacija jemlje: stik s prvobitno naravo. Lov je torej zame osvežitev moči, ki jo rabim za družbeno delo.

Po vojni sem služboval v vseh republikah Jugoslavije. Spoznal sem vse narode, različne ljudi in značaje. Kjerkoli sem bil, sem bil aktiven član pri lovcih in ribičih. V najbolj oddaljenih krajih, gozdovih in gorskih vaseh sem prihajal v stik s pastirji, gozdarji, gozdnimi delavci, mestnimi lovci, kdove koliko noči sem presedel ob ognju, poslušal njihove zgodbe, jedel in spal z njimi, najsi bo čakajoč volka ali medveda ali na lovu za drugo divjadjo.

Rad se spominjam vasi v podnožju

Prenja v Bosni in Hercegovini, ali področja Tare v Srbiji, Stare planine v vzhodni Srbiji, planine Bistre, Šare in Koraba v Makedoniji, Papuka, Psunja in Bilo gore na Hrvaškem, da o slovenskih gorah in ravninah ne govorim. Povsod sem se srečeval z lovci, ki jim je bila prva stvar, kot meni pri srcu, ljubezen do naše dežele in naše narave. Povsod imam še danes mnogo prijateljev. Z nekaterimi si dopisujem, z drugimi se občasno ali večkrat srečujem, vsi pa so mi ostali v najlepšem spominu. Ne pozabna je tudi vrednota lovskih doživetij, na katere me spominjo vsakokrat, ko jih pogledam, moje lovske trofeje.

Zdi se mi potrebno poudariti tudi družbeni pomen lovstva. Ne samo osebni užitek. A ta pomen še ni dovolj prodril v zavest vseh lovcev. Narava in živalstvo kot njen del sta splošna ljudska last in dobrina. Lovišča in vode so izročene lovskim in ribiškimi organizacijam v upravljanje in smotrno gospodarjenje. Od njih sta odvisna bo-

Druga četa I. bataljona Dolomitskega odreda, jeseni 1942. V ospredju komandir Hribernik-Svarun. Komandant bataljona je bil Rado Pehaček

Foto iz MLRS

gastvo naše narave in njena ohranitev. Še eno je treba poudariti, kar večkrat pozabljamo. Tudi naše lovstvo je ena izmed konkretnih pridobitev revolucije, kar moramo čuvati kot sestavni del naše socialistične domovine.

Na vprašanje, katere oblike boja v narodnoosvobodilni borbi bi nam lahko služile za vzor pri organizaciji obrambe, pa je Svarun dejal, da je v svoji knjigi »Dolomiti v NOB« skušal temeljito obdelati vojno na tem področju. Ker je ta knjiga pomembna za vsakogar, ki se ukvarja z ljudsko obrambo, opozarjam nanjo:

Knjiga »Dolomiti v NOB« prijetno preseneti. Napisana je zanimivo, z nekaj dodatka lastne fantazije pa se bere kot roman. Polna je resničnih zgodb, povedanih od neposrednih udeležencev vojne, napisana je tekoče, z ostrino nepristranskega kronista, z osebno izkušnjo, ima pa še mnogo drugih prednosti, o katerih bi govoril kasneje. Kar pa je najpomembnejše – knjiga pritegne predvsem zato, ker je zgrajena in pisana na nov, izviren način, ki odstopa od klišeja tovrstnih knjig.

Zato je prav, da knjigi posvetimo nekoliko več pozornosti, kajti lahko bo služila še mnogim kronistom in zgodovinarjem za primer kompleksnih obdelav posameznih področij Slovenije med NOB.

Posebna vrednost te knjige je v tem, da iz nje odseva kompleksna današnja koncepcija ljudske obrambe, vojna doktrina, zrasla iz neposrednih bojnih izkušenj in jo mi samo prilagajamo sedanjim novim pogojem, spremenjeni družbeni ureditvi, napredku vojne tehnike, večjim materialnim možnostim in spremenjenim mednarodnim razmeram. S tega stališča ta knjiga presega okvir zgodovinskih kronik, ker nosi elemente študije vojne znanosti, iz katere dela lahko vsakdo svoje nadaljnje zaključke. Zgodovinarji za preteklost, politiki in vojaški strategji pa za bodočnost. Po načinu obdelave

Gozd – dom partizanov

Foto iz MLRS

gradiva se vidi, da je avtor proniknil v dno problemov z osebno izkušnjo tedanjih časov, ki ji je z današnjimi očmi in današnjim znanjem dal povsem nove, širše in globlje razsežnosti in pomen.

Generalpolkovnik Rudolf Hribnik-Svarun je otrok delavskega razreda, človek, ki ga je za vojaka in revolucionarja vzgojila Komunistična partija. V Horjulu, v srcu Dolomitov, je okusil vso grenkobo otroštva, v bedi in težavah. Njegova družina je bila le ena izmed številnih žrtev razrednega izkoriščanja in socialne brezpravnosti. V njem se je revolucija spočela, ko še niti slišal ni zanjo.

V dobrih treh desetletjih je prehodil čas sprememb, kakršne so se včasih dogajale stoletja. Od delavca kamnoseka, ki se je vozil vsak dan po dvajset kilometrov

daleč vsak dan na delo v Ljubljano, je postal zavesten borec za delavske in narodove pravice. V NOV je vstopil leta 1941. V vojski je napravil pot od borca-mitraljezca do komandirja čete, komandanta odreda, brigade in namestnika komandanta divizije, skratka, na njegovi vojaški poti ni bilo nobene stopnice, ki bi jo preskočil. Vedno in povsod, kjer je bil, je skušal kot komunist izpolnjevati svojo dolžnost v največji meri.

Tako pred šestimi leti ni mogel odreči soborcem in članom odbora Dolomitskega odreda želje, da bi prav on napisal knjigo o Dolomitih. Nevajen pisanja, dolga leta odsoten iz Slovenije na službenih dolžnostih v drugih republikah, se je zavedal težav. Začele so se že pri zbiranju gradiva in nadaljevale pri oblikovanju knjige. Takrat so

se našli, ki so črnogledo prero-kovali, da knjiga ne bo videla belega dne. Toda vsi, ki smo Sva-runu poznali že iz vojnih dni, smo bili trdno prepričani, da zanj be-seda »nemogoče« ne obstaja. Kar obljubi – izpolni, kar reče – drži! Generalpolkovnik Svarun je bil sam tvorec JLA in tudi koncepta splošnega ljudskega odpora. To se v knjigi temeljito pozna, saj so opisane in zelo domiselno vgraje-ne vse niti oborožene vstaje od vrhovnega vodstva KPS, OF do vojaških štabov in funkcioniranja zalednih organizacij.

Moč vsakega političnega gibanja in njegova teža je v bazi. Marx pravi, da ideja postane materialna sila šele tedaj, ko jo prevzamejo množice.

Svarun je v knjigi posvetil največ pozornosti prav temu fenomenu ter součinkovanju odnosov med vod-stvom in bazo. Zavedal se je, da pomeni pisati o Dolomitih v ob-dobju 1941–43, pisati tudi o Ljub-ljani, ki je bila srce odpora in naj-tesneje povezana s partizanskimi

enotami v Dolomitih, ki jih je oskr-bovala s kadri in materialno. Vlo-ga borbene Ljubljane, mesta hero-ja, pa je za zgodovino svetovnih osvobodilnih gibanj edinstvena in vredna še posebnih obdelav.

Ce vzamemo v zgodovinski pre-tres Ljubljano in Dolomite v letih 1941 in 1942, vidimo, da je bilo to bojno polje, kjer se je odigralo prvo poglavje velike drame spo-pada KP in OF s slovensko kontra-revolucijo ali belogardizmom, ki je bil nosilec narodne izdaje. Za Dolomite se je vnela tako ostra in brezkompromisna borba zaradi tega, ker jih je vodstvo belogar-dizma izbralo za svojo izhodiščno bazo, za širjenje vojaške in poli-tične sile, kot tudi za bazo svojega politikantstva, ki je igralo na tri karte hkrati. V prvem obdobju je verjelo v Italijane, potem v Nemce, nazadnje pa je stavilo vse na angleško karto.

Ce bi general Hribernik opisal le zgodovino vseh treh dolomitskih odredov predvsem z vojaškega vidika po analogiji, kot so pisane

zgodovine brigad, ne bi nikoli do-bili tako kompleksne slike o vsej usodnosti dogodkov na nekem re-lativno majhnem, toda silno po-membnem teritoriju.

Odredi, brigade, divizije NOV in POS so bili oborožena pest Par-tije in OF. Pest, ki je razbijala in uničevala oboroženo silo okupa-torja ter obenem branila narod pred njim in izdajalci. Oborožene formacije pa bi bile brez zgraje-nega, do vseh potankosti organi-ziranega in politično osveščenega prebivalstva, ki je sodelovalo v dolini, mnogo manj učinkovite, večkrat pa celo onemogočene. Or-ganizirana baza, OF v Ljubljani in Dolomitih, ki je bila temelj odpora, je v tej knjigi opisana v vseh po-drobnostih v svojem nastajanju, odvisnosti in razvoju.

Uvodna beseda Edvarda Kardelja, ki osvetljuje prelomno dolomitsko obdobje v naši revoluciji, je knjigi v veliko korist.

Knjiga »Dolomiti v NOB« doku-mentirano v celoti odpravlja na-pačne ocene Dolomitov, nastale v obdobju, ko jih je general Rupnik krstil za »belo trdnjavo«. Res je, da je beli teror in njegova nadvla-da v Dolomitih 1943–45 zavrla razvoj gibanja OF, toda privrže-nost večine prebivalstva gibanju NOB pa je ostala.

V sklepni besedi najdemo tudi po-datke o žrtvah in udeležbi dolo-mitskega prebivalstva v NOB. Po nepopolnih podatkih je s področja Dolomitov 97 nosilcev spomenice 1941, 14 narodnih herojev in 994 žrtev okupatorja. Teh je 526 padlo v boju, ubitih je bilo 137 talcev, v taboriščih je pomrlo 129 oseb in v zaporih 114. Požgano je bilo 476 domov in gospodarskih poslo-pij.

Te številke govorijo same zase in ne potrebujejo komentarja.

»Dolomiti v NOB« je knjiga, mimo katere ne more nihče, kdor se ukvarja z zgodovino NOB, še manj pa, kdor proučuje ljudsko obrambo v današnjih razmerah.

Lovca pomagata pri prenosu ranjenca

Foto iz MLRS

Pred tridesetimi in več leti

Karel Prušnik-Gašper

Članek je napisal posebej za to številko Lovca junak koroškega partizanstva, plodovit politični delavec in navdušen lovec Karel Prušnik-Gašper. Naj omenimo, da je pred kratkim drugič izšla v Založbi Borec Prušnikova knjiga spominov »Gamsi na plazu«, ki je doslej najbolj celovita in dokumentirana knjiga o koroškem partizanstvu. Iz nje spoznamo, v kako težkih pogojih se je razvijalo partizanstvo na Koroškem, kjer se sedaj ponovno krepi šovinizem, kjer Slovencem ne priznavajo pravic, ki jih zagotavlja 7. člen avstrijske državne pogodbe.

Uredništvo

Ko pripovedujem svojim otrokom in vnukom zgodbe iz svojega »življenjskega filma«, se mi zdi, kakor da bi sanjal lepe sanje. Kar je bilo neprijetnega in težkega, je pozabljeno. Ostali so samo lepi spomini, predvsem na moja lovsko doživetja.

Lovska kri se podeduje. Če oče in stari oče nista bila lovca, potem tudi sin in vnuk ne bosta, naj se še tako trudita. Moj stari oče Urh Kelih, rojen je bil v Selah in se preselil v Lepeno, ko mu je bilo devetnajst let, je poprej pasel ovce v Košuti in na skrivaj tu in tam podrl kakega srnjaka ali gamsa. Bolj za prehrano kakor za šport. Moj oče Franc Prušnik je prišel prek Olševe iz Solčave, ko mu je bilo devet let. Na tej poti je prvič videl in občudoval gamse nad Turnami, ob Oknu in nad Cerkvijo v Olševi. Tako mi je pripovedoval, ko sva že skupaj lovila po Lobniku. Dalje mi je pravil, kako je med prvo svetovno vojno lovil s svojimi tovariši gamse v Stari gori, da so imele njih žene in otroci boljšo hrano.

Od svojih prednikov sem torej podedoval lovsko kri, ljubezen do divjadi, gozdov in gora. To mi je zelo koristilo, ko sem postal partizan. Saj lovec nosi v sebi še največ prabitnih ohranjalnih instinktov. Lovec bolje vidi, bolje sliši, celo bolje voja. Spominjam se, da sem večkrat na daleč zaznal cigaretni dim in se potem izognil nemški zasedi. Tovariši so bili radi

v moji družbi, ker so se ob meni počutili varni. Lovec je previden in ne brblja na pohodu. Hodi počasi, opazuje in opreza na vse strani. Nobenega najmanjšega premika v naravi ne prezre. Kako težko je bilo v partizanih večkrat za hrano! Toda lovec-partizan si je znal pomagati.

Naj povem, kako je bilo oktobra in novembra 1944 v Svinški planini. Tja čez Dravo se je sredi oktobra podal bataljon, okoli sto borcev. Komandant je bil Jože Ulčar-Mirko, doma z Jesenic. Oblastni komite KPS za Koroško pa je mene kot sekretarja POOF za Koroško, odgovornega za politično delo, poslal z bataljonom. Z Mirkom sva se zelo dobro razumela. Čez Dravo smo se prepeljali z angleškimi čolni in nemoteno prišli visoko v Svinško planino. Ustavili smo se na planoti, tako imenovani Pöllingeralm. Bataljon je imel s seboj samo orožje in municijo. Hrano, tako smo rekli, bomo že tam dobili. S seboj smo vzeli samo za dan ali dva suhe hrane. Utaborili smo se ob podrtem hlevu, ki je bil za zaklonišče živini ob neurjih. Bili smo tam že več dni in borci so bili lačni. Lačnemu človeku pa začne upadati morala. Mirko je bil že ves nestrpen. Tud jaz sem se čutil soodgovornega za bataljon. Pred nami so bili v Svinški planini že več mesecev politični delavci, a z njimi nikakor nismo mogli dobiti zveze.

Na svojo roko pa borcev nisem pustil v prehranjevalno akcijo, ker bi utegnili napraviti kako politično napako s tem, da bi zasegli hrano pri naših zaupnikih. Mirko me je silil k rekviziciji, a sem ga tolažil, naj bi še malo potrpeli in počakali na Krištofa, ki je bil sekretar Okrajnega odbora OF Velikovec. Pobočja Pöllingeralma so bila lovsko čudovita. Sedel sem na razglednem mestu in s svojim daljnogledom opazoval okolico. Velike poseke, različno visoko porasle, so se odpirale pred mojimi očmi. Na eni opazim majhno, premikajočo

Karel Prušnik-Gašper, ki je tudi predsednik slovenskega Kluba prijateljev lova v Celovcu

se rdečkasto piko. Preblisnila me je vesela misel! Bataljon je rešen lakote! Takoj sem stopil do tovarišev, zamenjal svojo brzostrelko za mavzerico in poklical svojega spremljevalca tovariša Jelena, da, prav zares mu je bilo tako ime. Doma je bil iz Solčave in znan divji lovec. Preden sva se podala na zalaz, sva se s komandantom Mirkom še domenila, da pošlje v globel šest fantov, ko bo jelen padel. Pokazal sem mu kraj, kjer se bo čez dobre pol ure odigral dogodek, lovcu v veselje, partizanskemu bataljonu pa v korist. Že gredoč, ko sva s tovarišem Jelenom šla po mojo »rdečkasto piko, ki se premika«, sva uplenila mladega jelena vilarja, nato pa sem z dobro pomerjeno kroglo podrl še osmeraka. Tisti, ki je bil v partizanih kdaj lačen – takih ni bilo malo – si lahko predstavlja, kakšno veselje je zavladalo v bataljonu, ko so videli, kako je jelen kleknil in mrtev zdrknil po strmi poseki.

Še dve prehranjevalni akciji iz partizanskih časov v Svinški planini:

V gozdove nad Golovico smo se podali na lov in hkrati tudi v izvidnico trije partizani. Vsi smo bili lovci, Rok, Franci in jaz. Ugotovili smo, kje se po vsej verjetnosti zadržuje srnjad. Bilo je novembra, a še brez snega. Dva sva stopila vsak na svoje stojišče, tretji pa je pognal. Kmalu je pritekla srna z mladičem in se ustavila ne daleč od mene. Živali sta se ozirali nazaj, kjer je šumelo listje pod nogami najinega brakirja. Dvignil sem puško in pomeril na srno. Tisti hip pa mi je lovška vest zadržala kazalec na sprožilcu. Ne, matere ne smeš ubiti! Zima je pred durmi, kako se bo mladič sam brez nje prebijal v snegu in mrazu! Kakor da bi živali slišali mojo misel, sta se v trenutku s svojimi lepimi očmi zazrli naravnost vame. Ne, tudi otroka materi ne bom vzel! In odmaknil sem puškino muho tudi s srnjačkovega plečeta. V skokih sta mi izginila izpred oči in zopet sem pomislil na lačne tovariše v bataljonu. Pa me je spet zmotil šum in tam gori pod skalovjem se je med drevjem poteg-

nila senca. Pogledam bolje. Ob deblu se ustavi. Takoj prepoznam staro srno, brez mladiča. V hipu je puška pri licu in v rezkem puku pade kakor od strele zadeta.

Na mojem lovskem stopnišču visi med mojimi lovskimi trofeji tudi lepo, močno grbičavo šesterakovo rogovje s Svinške planine. Šel sem v patrolo s tremi tovariši. Bilo je na nevarni Volčji trati – Wolfstratten. To je sedlo, ki severozahodno veže pobočje grebinjske občine oziroma velikovski okraj s pobočjem Svinca ali St. Oswalda. Čez to sedlo je speljana vozna pot, morda danes že cesta. Vsekakor je bila v tistem času na Volčji trati večkrat zaseda, nemška ali pa naša. V tem predelu Svinške planine si moral biti torej zelo oprezen. Naša patrola je dolgo napeto opazovala prelaz. Nič se ni ganilo. Končno se je na trato pripasel še srnjak, prav nič vznemirjen, in potrdil, da Nemcev ni v zasedi. Iz hvaležnosti bi ga gotovo pustili, da bi se v miru napasel in odšel, če ne bi bilo vprašanje naše prehrane tako pereče. Rogovje mi je do konca vojne shranil naš zaupnik Johan Schober, lovec in gozdar na Leitgebovem gozdnem posestvu.

Dolžan sem se spomniti tudi partizanskega kurirja Valentina Kelih-Kolarja. Vem, da se ga spominjajo premnogi koroški borci. Že spomladi 1943 je ušel iz nemške vojske in se pridružil partizanom. Bil je lovec z dušo in s telesom. Izkazal se ni samo kot partizanski kurir, ampak tudi kot spreten graditelj partizanskih zemljank, tako spreten, da nobene njegovih Nemci niso našli. Predvsem je znal izbrati varen, skrit prostor. V partizanih pa je bil znan in priljubljen tudi kot spreten lovec. Kolarju so se partizani čudili, ker je mimogrede uplenil srnjaka ali gamsa in ga prinesel v postojanko. Krajevni center v Beli smo imenovali »Pri Neži«. Tudi ta zemljanka je bila njegovo delo, zgrajena v središču gamsjega revirja nad Železno

Kaplo. Ko sem se spotoma oglašal v tej postojanki, so mi tam večkrat postregli z okusno gamsjo juho in mesom. Pozneje, pozimi 1944–45, je bila »Pri Neži« bolnica. Takrat sta za primer hajke ali novozapadlega snega, ko bi bilo vsako gibanje tam okrog nevarno, vedno na debeli smreki ob postojanki visela po dva uplenjena gamsa. Za zalogo je poskrbel Kolar. Ranjenim in ozeblim partizanom so se ob gamsji juhi in mesu hitro celile rane. Na ta način so nam v našem osvobodilnem boju pomagali tudi gamsi in druga divjad. O kurirju in lovcu Kolarju bi lahko napisal celo knjigo. Že pred vojno sva skupaj lovila in poznal sem vse njegove vrline, spretnost, mirno in zanesljivo roko ter oko. Poznal sem njegov čudoviti instinkt prilagajanja naravi. Znal se je narediti tako rekoč nevidnega, kakor da bi zginil s površja zemlje. Kot tak, kot lovec, je bil eden najzanesljivejših kurirjev, saj je prinesel zaupano pošiljko na svoje mesto tudi takrat, ko je mrgolelo Nemcev.

To sva pa doživela s partizanom Grego. Oba sva imela hudo lovsko kri. Skupaj sva večkrat uplenila srnjaka ali gamsa. Bila sva na političnem delu v Kortah, ko nama je zopet vzklopela lovška kri. Časa za lov pa je bilo malo, zato sva jo mahnila nad gamse kar po bližnji naravnost čez steno. Bistričnikove skale pa so nevarno peščenine in tako sva obvisela v njih. Nisva mogla ne naprej ne nazaj. »Če naju Nemci ne morejo pobiti, se bova pa sama,« je dahnil Grega – Jože Prodnik, po domače Matk iz Solčave. Da sva se končno z veliko težavo le rešila, sva še oba živi priči. Seveda sva se takrat vrnila brez gamsa.

Spominjam pa se tudi drugega zanimivega dogodka prav v tem revirju. Z Grego sva uplenila gamsa v gruščastem plazu. Bila je stara koza. Kar tam na mestu, na plazu, sva jo iztrebila. Potem jo je Grega spretno naložil v nahrbtnik in jo

Nekje je jeknil strel

Foto M. Ropret

nesel vso dolgo in nerodno pot do kmeta Plesnikarja v Korte, kjer smo bili partizani »kuhani in pečeni«, to se pravi s Plesnikarjevimi tesno povezani. Grega se je oddahnil, ko je odložil težko breme s svojega hrbta. Ko pa je potegnil plen iz nahrbtnika, se je gamsu iz trebuha zvalil težak kamen »Ti prekleta baraba!« je siknil vame, ker je bil prepričan, da sem jaz skrivaj dal kamen gamsu v trebušno votlino. Morda je še danes o tem prepričan. Vendar, dragi Grega, to ni res. Kamen se je prav gotovo sam zvalil z gručaste strmine v odprtega gamsa, a tega nisva opazila.

Svojega zadnjega gamsa v partizanih sem uplenil v Košuti nad Dolgo njivo. To je bil najzanimivejši gams, kar sem jih uplenil med vojno. Žal mi je, da njegovih rogljev nimam ohranjenih. Več koroških partizanskih edinic se je zbralo v Dolgi njivi ob karavli. Kakor po navadi sem z daljnogledom oprezal po pečinah Košute. Kaj hitro opazim gamsa. Sprva nisem niti mislil, da bi šel nadenj. Gams pa se ni in ni premaknil s skalne police, čeprav je videl in slišal pod seboj več sto partizanov. Z njim nekaj ni v redu, morda je bolan, sem pomislil. Podlegel sem svojemu lovskemu nagonu, vzel mavze-

rico, splezal v skalovje in ga brez težav uplenil. In glej čudo! Gams je bil »star kakor Peca«. Njegovi roglji so bili oguljeni, samo še 15 cm visoki, skoraj ravni rjav- vi štrclji, podobni rogovom stare domače koze. Zobovje je imel obrabljeno do čeljusti. Čudno, da je sploh mogel še živeti. A gams je bil vendar. Kako je dišala njegova juha in kako trdo je bilo njegovo meso, ne vem. Nisem imel časa počakati. Med lovom mi je kurir prinesel obvestilo in moral sem takoj z gorenjskega dela Košute čez Škrbino na Koroško. Ključale so me dolžnosti, dolžnosti na pragu osvoboditve.

Divji petelin, gluh od ljubezni

(Napisano za knjigo »Tito in lov«)

Tone Svetina

Lov na divjega petelina je zanimivost posebne vrste. Lovce privlači z neustavljivo močjo. Kdo ve, kaj privlači bolj: skrivnost prostranega gozda, ogrnjenega v noč, redkost teh velikih ptic, ki že izumirajo ali njihova nenavadna, tiha, otožna pesem, ki je povsem v nesorazmerju z velikostjo tega kralja gozda?

Lov na divjega petelina je tajin-

stven, vznemirljiv in spomini nanj so nepozabni. Vsak gozd je drugačen. Vsako jutro drugačno. Samo mrak je vedno enako nabit z napetostjo in poln nerazložljivih slutenj prebujanja, ki je rojstvo dneva in smrt noči. Ko na nebu obledijo zvezde in nazadnje izginejo, stvari dobijo svoj pravi pomen. Speči medved postane skala, kača, ki visi z drevesa, postane

gola veja in tleče oči pritajenih živali postanejo lesene trhlisce.

Na petelinjem lovu si vedno in znova sam, sam v osrčju tišine, sam, kot bi se zemlja šele rodila, z drevjem, ki prebada z ostrino mečev gluho samoto pod votlim nebom. Sam z zaplatami snega, med razvaljenim skalovjem in zvezdnatim nebom, med vršički smrek. Sam, ko umira zima in se poraja pomlad, ko v dolinah oboronki dehtijo v živobarvnem cvetju in se iz skrivnih žil zemlje z vseh strani cedi novo življenje. Sam ob zvenenju ptičjih grl, znanilcev pomladne ljubezni in gnezdenja.

Divji petelin je sin tišine. Nepozaben je šum peruti te velike ptice, ko se plahutajoč zvijuga med debli in pade v gred. Lovčevo srce začne hitreje udarjati, vznemiri se in korak po snegu, po mokrem listju, po igličevju postane mačji. Zenice se razširijo, da bi videle dlje, bolje in globlje. Razširijo se ušesa, da bi ujele in prisluhnile petelinjemu petju. Ta pesem je nepozabna, vedno enaka in vedno drugačna. Toda tajinstvena in nedoumljiva, kot je življenje na meji, kjer si začetek in konec podajata roko.

Sedeli smo pod košato lipo pred lovsko kočjo v Zgornji Radovni. Toplo poletno sonce je viselo nad stenami Draških vrhov, med travami pa so zvenčale žuželke. Pravkar smo nehali streljati z malokalibrsko puško v tarčo. Tito nas je vse prekosil. Prvi je zadel v črno in dejal: »Tako se strelja, sedaj pa vi pokažite.« Še smo streljali, toda ostal je prvi. Da bi nas potolažil, posebno tiste, ki so precej zgrešili, se je zasmejal in rekel: »Nič hudega, lovec lahko tudi zgreši. Naj vam povem, kako sem osemkrat streljal na divjega petelina.«

Tovariš Tito je bil nadvse dobre volje. Pogled mu je objel gozdove Pokljuke in oči so se mu zasvetile. »Na divjega petelina sem največkrat šel na Pokljuki, toda najneverjetnejše se mi je pripetilo na Pohorju. Od takrat sem trdno pre-

Tovariš Tito na petelinjem lovu

Foto I. Fabjan

pričan, da petelin, ko brusi, resnično ne sliši, tudi strela ne.

Bilo je pred leti. Bila je še trda noč, ko smo s tovarišem Briškijem in lovcem zapustili avtomobile s spremstvom. Vstali smo prezgodaj. Spal sem slabo, sanjal sem, da se je mojemu najljubšemu psu zgodilo nekaj hudega, da so ga neki čudni ljudje pekli na ražnju. Bilo je mrzlo in sneg je prekrival še vedno vsa osojna pobočja. Zavil sem se v pelerino, stisnil k sebi puško in se oprl na palico. Snega je bilo do pasu. K sreči je do petelinov vodila gaz, toda kljub temu se je trhel pomladni sneg sem in tja udiral. V zraku je visel težak jug. Sence so preskakovale z debela na deblo in na mokre skale, ko smo se počasi vzpenjali. Nenadoma je lovec obstal, položil prst na usta in upihnil luč. Briški je tu počakal in sedel na korenino. Vedel sem, da smo v bližini rastišča. Gozd mi je dišal po petelinih! Spodaj v koči so mi zagotavljali uspešen lov. Zaznali so petelina, ki poje nenavadno vztrajno vse do sončnega svita. Noč se je redčila. Drevje je dobivalo jasnejše obrise. Previdno sva se z lovcem premikala proti grebenu, poraslemu s šopom gostih smrek. Zvezde so bile visoke, drobne in hladno so utripale. Sedaj se bova morala zgovarjati le s skopo govorico gibov, znano samo lovcem.

Obstala sva. Naslonila sva se na orjaško deblo in čakala, da bi petelin zapel. Nekje daleč se je oglasila sova. Potem pa se je v gozdu prepletla tišina. Zmotil jo je rahel glas, kot bi kaplje z velike višine padle na vodno gladino. Lovec je z lopatastimi rokami povečal ušesa in se nestrpno premaknil. Potem je vse utihnilo. Če je bil to petelin, je moral biti daleč od naju. Najbrž ga spet ne bo, sem pomislil, kot večkrat, kadar so mi obetali, da je prav zagotovo tam, kot bi bil privezan... Upanje, morada bo pa le zapel, me je držalo v napetosti, da sem strmел v šop

Vigred v gozdu

Foto ing. I. Kalan

smrek na grebenu, kjer se je gozd spajal z bledim nebom.

Bilo je brezkrvno in tiho jutro. Nenadoma je tišino zmotilo nekaj udarcev s perutmi, prav tam, kjer je visel moj pogled. Lovec je še bolj razprostrl dlani, da ne bi česa preslišal. Potem je petelin zapel. Prislunčila sva, lovcu pa so se usta raztegnila v zadovoljni nasmeh. Sprva je pel počasi, kot bi se ogreval, potem pa močneje. Ni kaj, pel je, kot so obljubljali, da je tišina med vejicami kar drhtela...

Tudi brusil je tako močno, da sva ga igranje naskakovala, po dva koraka naprej. Najprej malo v strmino, potem počez in že sva bila pod šopom smrek na grebenu. Lovec me je pripeljal tik pod smreke in zadihana sva se ustavila.

Gledam, gledam, in kot je pri petelinih navadno, ne vidim sprva nič. Ves gozd pa je zvenel od njegovega trljanja in brušenja. Končno sem ga le zagledal pod vrhom smreke. Bilo je še mračno in zdel se mi je kot temna lisa na veji.

Počakal sem na svetlobo in užival v njegovi pesmi. Šele ko sem ga razločno videl, sem dvignil repetirko k licu in pomeril. Ko je brusil, sem pritisnil. Ogenj je preklal mrak, gozd je požrl odmev, na moje veliko začudenje pa je petelin pel naprej, kot da se nič ne bi zgodilo. Sem mar zgrešil? Pomeril sem znova, zdaj bolj pazljivo. Gozd je jeknil, petelin pa je pel naprej. Ustrelil sem še dvakrat, toda petelina to ni nič motilo, pel je. Odložil sem k nogi prazno puško in si obrisal čelo. Je kaj takšnega sploh mogoče, ali še sanjam? Po štirih streljih se je petelin nad mano še vedno šopiril in pel kot nikoli! Celo prestopal in sprehajal se je po veji.

Pokazal sem zaprepaščenemu lovcu puško. Takoj me je razumel, da mora nazaj, k Briškiju, po naboje. Kot senca tiho se je, po dva koraka, tako kot se naskakuje, odplazil nazaj.

Streljam mar gluhega petelina ali kaj, sem mislil. Ob tem sem se spomnil na gluhega lovca. No, to je spet zgodba zase. Matija Maček je bil z menoj na Mežaklji. Kot vedno so mi obetali uspešen lov. Pa prideva z lovcem pod rastišče, nekoliko pozno, ko se je že svetlikalo, in je petelin že zapel. Razločno sem ga slišal in dregnil lovca, naj obstane. Z roko sem mu pokazal v smer, kjer se je petelin oglašal, on pa mi je kazal drugam, tja, kamor naj bi zvečer sedel v gred. Lovec ni niti pomislil na to, da se je petelin morda zvečer, ko ga je videl priletiti v gred in ga potem pustil, zaradi njegovih korakov presedel. Petja ni slišal. Trmasto je z roko kazal tja, kjer je mislil, da bo petelin zapel. Nisem ga razumel, kaj hoče, govoriti pa nisva smela. Mislil sem si, da ga namerava obiti. Potem sva toliko časa lomastila po zmrzlih snežnih zaplatah, ki so se udirale včasih

tudi do kolen, da je petelin stisnil peruti, utihnil in čakal. Ob ponovnem šumu pa se je zvijugal med drevje in odletel čez kotlino v sosednje pobočje...

No da, če sem že takrat lovil z gluhim lovcem, pa imam morda sedaj na veji gluhega petelina? Ko se je lovec vrnil, je petelin še vedno pel. Seveda je bila sedaj težava neslišno napolniti puško. Toda, petelin je tudi to zdržal.

Danilo se je naglo. Oglašali so se drugi ptiči. Drozgi in taščice. Tako je bilo že svetlo, da se je petelinu perje kovinsko lesketalo, ko sem spet dvignil puško in pomeril. Hlad me je oblil, ko se petelin ni zmešnil niti za nadaljnje tri strele. Postal sem nemiren. Saj so mi petelini vedno padli s prvim strelom! Nekaj mora biti narobe z municijo, sem pomislil. Morda je močnejše polnjena, gotovo sem streljal čez, kajti če bi spod, bi petelin začutil v vejah tresljaje. Moja salva strellov pa ga je v njegovi ljubezenski vnemi očitno še podžgala, kajti drobni ptiči okoli naju so potihnilili in se razbegli.

V cevi sem imel zadnji naboj. Samo lovec ve, kako se počutiš ob takšni priložnosti. Zgodi se, da zgrešiš enkrat, toda ne tolikokrat! Če streljam čez, ga bom s tem zadnjim nabojem pomeril spod, v kremplje. Puška je jeknila zadnjikrat. Takrat je petelin stisnil peruti in glava mu je klonila. Zdrsnil je po vejah in padel mrtev pred naju.

Stopil sem na sneženo planjavo, kjer je obležal. Sklonil sem se in ga pogladil po svetlečem se perju. Ali ne bi bilo lepše, če bi ga zgrešil še z zadnjim nabojem, sem pomislil. Lovec je že odlomil dve vejici. Eno sem mu vtaknil v kljun za zadnji grizljaj, drugo pa mi je ponudil na klobuku, mi segel v roko in voščil lovski blagor.

Ko sva se vrnila do spremstva, je že zazoril dan nad gorami in gozdovi. Vsi so naju začudeno gledali, kajti dvomili so že v uspeh.

Pogled na Tičarico od Triglavskih jezer

Foto J. Gregori

Nemirna lovska kri

Franci Strle

Pri založbi »Partizanska knjiga« v Ljubljani bo za 30-letnico osvoboditve izšla knjiga Francija Strleta z naslovom Partizanski volk samotar, ki opisuje velikega lovca in partizanskega ostrostrelca Viktorja Kraševca. Ta je s svojimi sijajnimi zadetki že pred vojno prirejal prave strelske predstave. Proti italijanskim okupatorjem v Gorskem kotarju pa je začel boj kar sam že 13. aprila 1941 in se sam vojskoval vse do 19. marca 1942, ko je s štirimi smrtnimi zadetki na ustaše v bunkerju odločilno prispeval k zavzetju Mrkopolja. V tem času je pri vaseh Dedine in Zalesine 18. junija 1941 sam napadel in uničil kamion z 28 italijanskimi vojaki, naredil neštete diverzije na zveze in v prometu, izdeloval eksplozivne naprave in oskrboval prve partizanske čete. Pozneje je bil operativni oficir partizanskega bataljona Matija Gubec, komandir čete v Notranjskem odredu, obveščevalni oficir ter pomočnik komandanta in komandant mesta Stari trg pri Ložu. Padel je kot komandant mesta Velike Lašče 8. maja 1944 v vasi Mački pri Robu.

V naši reviji objavljamo eno izmed poglavij, ki opisuje Viktorjevo veliko nagnjenje do lova že v otroških letih. Vse o njem pa boste zvedeli iz knjige, ki jo boste ob večjih skupinskih naročilih lahko dobili z znatnim popustom.

Uredništvo

Na Notranjskem je pojem dolina pomensko nekoliko drugačen kot drugod po Sloveniji. Pomeni kraško kotanjo ali globačo, kjer je ponavadi na dnu nekaj plodne zemlje. Od tod ime Loška dolina, ki je pravzaprav kraško polje, obdano s hribovjem in gozdovi. Loška dolina je oblikovana kakor nekakšen odtis ogromne konjske podkve, stisnjene med dvoje vzporednih gorskih hrbtov. Od pivške in postojske strani jo omejuje greben Javornikov z Lačnikom, Oguljem in Bičko goro, od Bloške planote in Loškega potoka pa ju ločujejo Pogača, Županšček s Knežkim vrhom, Racna gora in Petelinjek. Grebena se na jugu stikata, kakor bi si podajala roke, in z visoko planoto Prezida in Babnega polja zapirata dostop v dolino Čabranke in Kolpe. Tu pa si podajata roke tudi slovenski in

hrvatski živelj, ki ju že stoletja veže skupna usoda.

To je slikovit svet, bogat z gozdovi, ki ga industrijski napredek še ni skvaril. Na obrobjih snežniškega pogorja domujejo volkovi, medvedi in jelenjad, v kraških skalovjih in pečinah se skrivajo divje mačke, kune, jazbeci in lisice, da o srnjadi po lazil in gozdnih obronkih ne govorimo. Po dolini teče Obrh. En izvir ima pri snežniški graščini, drugi, glavni, pa pri Zakrajšku pod Racno goro. Ta je tako močan, da je do nedavnega precej tam poganjal žago in mlin. Sicer je Obrh poln rakov in rib. Nekoč so v njem prevladovali kleni in ščuke, potem pa je v njem zagospodovala postrv. V luknjah pod vodo dobite tudi kakega menka. Užitek in veselja za tistega, ki ga navdaja lovska strast, torej ne manjka.

Ta svet pa je tudi zelo zanimiv. V čudovitem miru se tu lahko nadihaš gozdnega zraka, a narava te kar potegne k opazovanju prečudnih pojavov. Obrh pri Zakrajšku je leglo muh enodnevnice. Konec maja se jih izleže na milijone. Toliko jih je, da zastrejo sonce. Umirajo in padajo na vodo, se nabirajo v debelo plast. Ljudje jih pobirajo z lopatami in odvažajo cele voze, saj si boljšega gnoja ni mogoče misliti. Drugače pa je Obrh bistra in ledeno mrzla voda. Izpod Racne gore se lahno vijuga med vrba mi po globoki naravni strugi. In precej tam, petsto metrov stran od izvira, teče skozi Vrhniko pri Ložu. Kmalu za mostom zavije na levo, onstran cerkve pa se spet naravna v prvotno smer.

Obrh je v Vrhniku pri Ložu precej globoko. Alge, vodni mahovi, lokvanji in drugo rastlinje mu dajejo temno zelen odsev. Posebno globok je pri cerkvi, kjer držijo do njegove struge kamnite stopnice. Hiši tam zraven se pravi pri Malnarjevih. Zidovi te hiše so še prvotni, a kaj vse je bilo tu nekoč, danes ni več mogoče razbrati.

Edina fotografija Viktorja Kraševca iz partizanov, nekaj dni pred njegovo smrtjo v vasi Mački

Kakor vsa Vrhnika je pogorela tudi ta hiša. Italijani so jo zažgali s posebno slastjo. Sledov o tem je na stenah še precej. Tudi življenja ni več tistega kot nekoč. Prazno je tod in samotno. Le ob sobotah in nedeljah je spet živahno: prihaja rod partizanskih vnukov, da se tu napije svežine, čistih spoznanj in kreposti.

Ako stopite k Malnarjevim, se znajdete v sobi, polni srnjačjih rogovij. Nekaj je tudi jelenjih, zraven pa kožuha dveh kosmatincev. Povedo vam, da je to le manjši del rogovij tiste divjadi, ki jo je Viktor Kraševac postrelil kot partizan. Iz Gorskega kotarja ni nobene trofeje. Tudi tistih iz snežniškega pogorja in Racne gore je veliko propadlo. Pobrali so jih brezvestneži ali pa so končale v skrivališčih, ki zanje ni vedel nihče. Tako je ta soba, v kateri ob tolikih trofejah

»Hej, mašinka zagodi... naš pozdrav iz svobodnih gozdov!«

Foto iz MLRS

ostrmiš, le skromen spomin na velikega lovca. Da gre za velikega in pravega lovca, ni dvoma. Kdo drug bi v vojnem času tako skrbno očistil in shranil toliko rogovij?

Sredi med trofejami je fotografija moža z visokim čelom in udrtima ličnicama. Očala so mu skalila pogled, da v njem ni več tiste globine in prodornosti, katere je bil tako poln. Docela preprost človek je bil in pestile so ga prav takšne nevšečnosti kot vse druge delovne ljudi. Kako videz vara! Saj ni na njem nič takega, kar spominja na junaka.

V zidovih Malnarjeve hiše je povest o življenju, ki je nekoč kipelo kakor voda pod mlinskim kolesom. Povest o trdem boju za kruh, o drobnih radostih, o ljubezni in o solzah. Več kot dvajset let so drug za drugim prihajali na svet otroci: Micka, Fanika, Jernej, Jakob, France, Angela, Ivan, Julka, Tone, Viktor, Rafael in Ana. Pet deklíc in

sedem dečkov. Samo France ni preživel otroških let, vsi drugi so bili zdravi in sposobni. Prvi so bili že odrasli in odšli v svet, ko so privekali zadnji. Med slednjimi se je 2. avgusta 1904 znašel v plenicah Viktor.

Z otroki je imela največ opraviti mati Ana, ki je bila stroga in varčna. Pazila je nanje, da ne bi kateri padel v vodo, se ubijala z njimi po njivah, znašala skupaj in kuhala, razsojala drobne otroške spore, jih učila dobrote in poštenja. Otroci pa so pazili tudi drug na drugega. Vsak je dobil svojo nalogo. Tako so se učili samostojnega življenja. Oče Jakob je bil sprva gozdni delavec. Ko je Franjo Žagar iz Markovca, prav tako gozdni delavec in Jakobov prijatelj, obogatel in postal lastnik parne žage na Milánovem vrhu, je Jakob postal upravnik žage in njegova desna roka. Imel je prvo besedo tako glede same žage kot glede gozdnih delavcev, režijskih in drugih

voznikov, celo pred vsemi drugimi upravniki, to pa zato, ker je bil zelo sposoben. Oče Jakob je z Milánovega vrha prihajal domov navadno le ob nedeljah in praznikih, pa še takrat le za čez noč. Kadar je ostal doma dalj časa, posebno kadar je pripovedoval o lovu, ga je Viktor kar požiral z očmi.

O lovu se je v tej hiši veliko govorilo. Otroci so se že od malega ukvarjali z orožjem. Tu je bila doma prava lovška kri, kar pomni ljudsko izročilo. Lovci so bili vsi Viktorjevi strici in vsi bratje. Še celo sestra Fanika je hodila na lov in tudi izvrstno streljala. Ko je umrla, je zapustila lepo zbirko različnega orožja.

Komaj je Viktor odrasel otroškemu krilcu, že je začel laziti za živalmi vseh vrst po bližnjih gozdovih, ob vrbah in po vodi. Zgodaj že je doživel čar poljšega lova. Nekoč je skrivoma vzel očetovo piščalko, da bi z njo priklical srnjaka. Kadar

je zapiskal, so morali vsi otroci ki so bili z njim, poleči in čakati brez najmanjšega šuma, dokler jim mladi lovec ni namignil, da je lova konec. Že v svojem dvanajstem letu je uplenil srnjaka.

Poslej logarji niso imeli več miru. Niso ga mogli ukrotiti drugače, kakor da so mu dodelili poseben gozdni revir, češ naj v njem dela, kar hoče. Jože Mohorič se spominja, kako strasten lovec in kako pogumen je bil Viktor. Nekoč sta »duplala« polhe. Polh je skočil iz dupla in se umaknil na bukev. Viktor je splezal na drevo, potem pa je skočil za polhom na drugo bukev, ga dohitel in zagrabil. Znano je, da se polhi spretno branijo z zobmi.

»Bal sem se,« piše Jože Mohorič iz Kočevske Reke, »da bo padel na skale in se ubil. Toda bil je kakor Tarzan. Kraševci so bili vsi zanesljivi, spretni, žilavi in pogumni...« Druga Viktorjeva strast so bili stroji. Še kot otrok je ure in ure prebil v strojni delavnici, gledal, kako se oblikujejo kovine, pa tudi sam brusil in koval.

V šoli se je dobro učil. Vse je z lahkoto dojemal, zato so ga učitelji priporočili za višje šole. Tako se je zgodilo, da je moral skupaj z Zakrajškovim v Ljubljano na Rakovnik k salezijancem. Da bi si lahko nabral učenosti, so morali starši veliko prispevati v hrani in denarju. A od tega je Viktor le malo dobil. Z dobrotami so se mastili le gospodje, hrana za gojenca pa je bila slabša kakor za svinje. Viktor je bil lačen. Pa tudi sicer se je počutil neugodno. Za dečka, ki je pred tem doživljal naravo v vsej njeni polnosti, ki je svobodno zahajal v gozdove in se na življenje pripravljaval v družinskem krogu brez predsodkov, sta bili cerkvena ozkosrčnost in nenaravna vzgoja nemogoče breme. Kar pobiralo ga je in čisto je oslabil. Prišel je kar peš iz Ljubljane.

»Prosi zame mater, da mi ne bo treba nazaj v zavod! Tam bom po-

ginil,« je nagovarjal sestro Angelo. Mati Ana je bila pametna ženska. Zazrla se je v sinove oči in domela, kako trpi. Zamislila se je in odločila. Ni ga rodila zato, da bi ji ga zdaj gospodje na Rakovniku ugonobili. Ni se bala sramote pred sosedi in prigovorov, češ da je sin obesil šolo na klin. Viktorju ni bilo treba nazaj k salezijancem, Zakrajškov pa se je vrnil in zdržal. Takrat je padla kocka, da bo Viktor postal delavec. Dali so ga v uk k strojniku Blažu Ibitzu. Ta je bil po rodu Nemec in je le za silo tolkel po slovensko. Zmeraj je zamenjaval spole in sam sebi rekel »ona«. Ljudje vedo povedati, da je bil velik ženskar in da je rad pregloboko pogledal v kozarec, toda bil je strog, natančen in zelo sposoben mojster. Tako se je Viktor v strojnici na milanovrški žagi lahko veliko naučil. Bil je sposoben in priden delavec. Imel pa je še eno dobro lastnost: nikoli se ni čutil več vrednega od drugih, čeprav so se oče in bratje povzpeli od delavcev do upravnikov. Kraševci so vedno razumeli delavce, ker so bili prej delavci tudi sami, nobeden pa ni maral lenuhov. Vsi Kraševci so bili dobri ljudje, delovni, varčni in sposobni, a če je bilo treba, tudi strogi.

V prostem času je Viktor izdeloval pasti, ki jih v tistih krajih imenujejo lisice, bolj znane pa so kot skopci ali stopalke. Ko je za to zvedel višji lovec Maver, se je brž obrnil na mladega vajenca, ki je v sebi združeval znanje kovinarja ter smisel za lov in lovske naprave. Viktor mu jih je moral izdelati večje število.

»Ali so trdne, ali so dovolj močne, da bodo dobro prijele in držale?« je spraševal Maver.

»Brez skrbi...«

»Ali si jih preizkusil?«

Zviti mož bi bil najbrž rad vedel, če je Viktor lovil tudi že s pastmi, kar bi bil nov primer divjega lova, in to še celo živali z dragocenim

kožuhom. To bi bila poklicnemu lovcu prehuda konkurenca. Vajenec pa ga je le postrani pogledal in se mu nasmešnil:

»Danes sem videl srno, ko je delala gnezdo na smreki...«

Ta zaviti odgovor je višjemu lovcu Mavru zavezal jezik, da ni več spraševal, temveč samo še premišljeval.

Viktor se je poživžgal na lovske čuvaje in njihovo hlapčevanje domači in tuji gospodi. Ljubši so mu bili tovariši iz podcerkavske žage, ki jih je prav tako navdajala lovska strast. To sta bila Matija in Janko Sterle, Rihtarčkova in France Žnidaršič, Lužarjev, potem pa še Viktor Keržič, Mekuzov iz Nadleske. Žandarji so imeli z njimi obilo opraviti. Pogosto so iznenada prihajali na žago in delali preiskave. Toda družine tatinskih lovcev ni bilo mogoče ukaniti, čeprav je včasih manjkalo le za las. Nekoč so žandarji prišli tako nenadno, da so morali Viktorjevi tovariši vreči v ogenj pod parni kotel celega jelena. Le tako so lahko zabrisali sledove in ušli zaporu. Sicer pa so žandarji iskali predvsem puške, a na žagi je bilo to, kakor bi iskal iglo v senu. Viktorju in tovarišem še zdaleč niso bili kos. Ti so puške skrivali tako, da so jih pripeli na strop, izpod katerega so tekli široki pogonski jermenji. Do skrivališča je bilo mogoče le, če je jermenje mirovalo, tega pa se žandarji niso domislili.

Pozneje se je ta družina divjih lovcev razšla. Matija in Janko Sterle sta morala v Francijo, ker so postali njuni nezakoniti lovski podvigi le preveč znani, France Žnidaršič je odšel v Split, Viktorja Keržiča pa je magnat Karel Kovač pridobil za lovskega čuvaja. Tudi Viktor Kraševac je moral s trebuhom za kruhom. Vplivni položaji njegovih bratov mu niso mogli kaj prida pomagati, kadar je bila prizadeta lovska nečimrnost lastnikov tovarn in velikih gozdnih posesti.

Pokol dachauske divjadi

Božidar Godec

Bilo je vojno leto 1943. Koncentracijsko taborišče Dachau se je neprestano polnilo. Iz vseh dežel Evrope, kjer je stal nemški škorenj, so prihajali dan za dnem novi transporti izmučenih ljudi. Njihove oči so begale po obširnem prostoru, vprašujoč, kaj jih čaka v tem zloglasnem kotlu nemškega nadčloveka. Slišati je bilo vse govornice širne Evrope, predvsem pa poljsko, francosko in nizozemsko. V taborišču se je začel pojavljati tifus, pegasti in trebušni, kdove odkod importiran v to babilonsko zmešnjavo ljudi. Pojavila se je tudi avitaminoza. Strašno je bilo pogledati bolnike, kako jim razpada meso na udih, izpadajo zobje in nohti.

Vsak je moral delati, kdor se je temu izogibal, mu je pretila smrt v ognju krematorija ali transport v drugo, še težje taborišče v severni ali vzhodni Nemčiji, na Poljskem ali v Alzaciji. Natzweiler, Oswiecim, Mathausen, Gusen so bila imena, pri katerih te je že stisnilo v grlu, če si jih le izgovoril. Kdor je prišel na seznam za transport, zanj ni bilo rešitve. Skoraj vsak transport, še tako skrbno kamufliran in spremljan od bolniškega osebja, je vodil naravnost v krematorij Oswiecima in drugih taborišč. V taborišču je vladala atmosfera strahu, lakote, ponižanja in negotovosti, kaj bo prinesel naslednji dan.

Delo v taborišču je bilo različno. Največ taboriščnikov je delalo v obratih SS-komande, veliko tudi na obširnem plantažnem posestvu zunaj taborišča. SS-komanda je imela v taborišču urad za delo in v pisarni so delali večinoma interniranci, največ Nemci, nekaj Poljakov, med njimi pa tudi kak Jugoslovan.

Nekega dne pride k meni internirani Nemec iz taboriščnega urada. Poznal sem ga. Bil je znan socialdemokratski poslanec iz Berlina. Dolgo je moral biti že v taborišču, ker je imel zelo nizko taboriščno

številko. Vprašal me je, kakšno je kaj moje znanje botanike. Pomislil sem, da botanika pomeni rastline, gozdove. Ti so pa tam onkraj bodeče žice. Morda mi bo botanika pomagala v prostost, z njo bi se rešil sedanjega težkega dela pri gradnji zaklonišč za esesovce in njihove družine. Končno pa moje znanje botanike tudi ni tako slabo. »Dobro poznam vse rastline,« sem odvrnil.

»Bomo videli, kaj bi se dalo napraviti,« je odvrnil prijazni Nemec. Minili so dnevi in skoraj sem že pozabil na razgovor z interniranim poslancem, ko neki večer pride pome esesovec in me vodi na komando taboriščnega gestapa zunaj taborišča. Gotovo me je kdo izdal, saj sem prenašal novice, ki sem jih vsak večer dobival od Čehov. Ti so imeli skrit radijski sprejemnik in so bili na tekočem, kaj se dogaja na frontah. Še danes mi je uganka, kako so mogli spraviti to »čudežno skrinjico« v taborišče.

V sobi me sprejme debel civilist s cigaro v ustih. Predstavi se za univerzitetnega profesorja botanike iz Münchna in takoj tudi vpraša, če poznam profesorja Jesenka. Hitro se spomnim, da je bil to znan slovenski botanik, profesor na ljubljanski univerzi, ki je napisal več znanstvenih del iz genetike oziroma iz rastlinske fiziologije ter vzgojil več vrst žit.

Debeli civilist je bil z mojim odgovorom očitno zadovoljen. Iz velike torbe je potegnil kartonaste mape z naslikanimi rastlinami, posebej z gobami in me začel spraševati o njihovih imenih. Tedaj mi je prišla prav moja gobarska strast in poznavanje zdravilnih rastlin. Hitro sem mu postregel z nekaj imeni, tudi v latinskem jeziku, in avdicije je bilo konec.

Radoveden sem bil, kaj bo sledilo. Minilo je zopet nekaj dni. Tisto jutro po apelu – ko smo se zopet postavili v vrste, da so nas prešteli – so se na novo formirale delovne

skupine. Tam smo bili samo številke, klicali so nas po številkah. Dolgo nisem zaslišal svoje. Končno dežurni esesovec najavi formiranje botanične komande oziroma skupine in že zaslišim tudi svoje število: 42 411. Samo dve števili sta bili še določeni za to skupino: dva Poljaka, nekoliko starejši predmetni učitelj Stanislaw Muranowsky in metalurški strokovnjak Tadeusz Kubik, doma blizu poljsko-nemške meje. Prevzame nas gestapovska straža s psom in nas vodi najprej do taboriščnega intendanta Filipka. Njegova pisarna je bila blizu kuhinje za esesovce. Vsakemu je potisnil v roke košaro in naročil, naj nabereмо rman, regrat, marjetice in tudi gobe, če bi morda že rastle.

Teh rastlin je bilo dovolj okoli taborišča, zato smo kmalu imeli košare polne. Dan za dnem smo hodili trgati želišča, zato jih je okoli taborišča že začelo primanjkovati. Stražarjem, ki so se menjavali skoraj vsak dan, smo dokazovali, da moramo dlje od taborišča, če hočemo prinesiti polne košare. Uspelo nam je in vsak dan smo se podajali v drugo smer. Prišli smo na obširno dachausko močvirje in na severu tudi na nizke griče in v gozdove.

Na ta način smo imeli priložnost opazovati tudi divjad dachauske okolice, ki je bila lovišče samega Himmlerja, razen dachauskega močvirja, ki je pripadalo neki münchenski pivovarni. Lovski čuvaji, ki smo jih pogosto videli in srečali, so nas budno opazovali skozi svoje daljnogleda. Ni bilo dneva, da ne bi prepodili številnih tropov srnjadi, ali pa tudi jelenjadi. Največkrat pa smo divjad videli na paši, saj smo vsak dan odhajali po zelišča zgodaj zjutraj. Ob srečanju z divjimi živalmi mi je srce od radosti hitreje udarilo in za hip sem pozabil na kruto resnico ter se v mislih preselil v domače gozdove.

Münchenčani so imeli zahodno od

Dachaua kompleks vrtov, vsaka parcela 500 do 1000 m². Semkaj so prihajali, obdelovali zemljo in uživali prirodo. Takoj za temi parcelami je bil okrog 4 ha velik smrekov gozd in v njem štiri srnje družine, ki smo jih videvali redno vsak dan. Ni mi šla v glavo tako gosta naseljenost srnjadi in to v neposredni bližini ljudi. Tudi jelenjad ni imela strahu pred človekom. Videli smo npr. trop jelenjadi, ki se je pasel samo kakih 150 m od dveh motornih kosilnic. Vsekakor je moral vladati v Himlerjevih revirjih najstrožji čuvajski režim, če pomislimo, da ob tako velikem pomankanju med vojno, ljudem niti na misel ni smelo priti, da ima divjad užitno meso. Sicer se pa velja zamisliti ob teh Nemcih, ki so hodili posedat semkaj na svoje vrtove. Vedeli so, kaj se dogaja v taborišču in tudi vsak dan so slišali strele iz Elzerhausna blizu Dachaua, kjer so streljali ruske vojne ujetnike, internirance raznih narodnosti pa tudi nemške oficirje in vojake.

Nekega dne smo zašli posebno daleč proti severu, v gozdove. Lovska kri me je vlekla venomer naprej. Prvi sem stopil na velik gozdni presek, tedaj pa se že prikaže budno oko lovskega čuvaja. Seveda se je hitro lahko prepričal, kaj smo in zakaj se potikamo tod okoli, saj smo bili v pisanih taboriščnih oblekah in takoj za nami je stopal stražar z volčjakom.

Spotoma smo videli vse polno solnic in krmišč. In mnogo sledi srnjadi, jelenjadi. Čuvaja smo prosili, naj nam napravi veselje in pokaže kakega lepega jelena. Naš stražar je zamižal na eno oko – kakor pravimo – in lovski čuvaj je položil prst na usta ter nas povedel do bližnje visoke preže. Nismo dolgo čakali pod njo, ko se prikaže onkraj jase trop jelenov, same močne živali.

Pri tem je bilo zanimivo opazovati obnašanje nemškega ovčarja, ki ga je vodil esesovec. Nikdar ga

niso zanimali sledovi divjadi, sedaj pa se tudi za jelene ni zmenil. Mirno, neprizadeto jih je gledal, kakor da se to njega ne tiče. Seveda, bil je dresiran na človeški dah.

Redno vsak dan se je naš pohod končal tako, da nas je esesovec pripeljal do vhodnih vrat taborišča. Enkrat samkrat pa nas je najprej peljal do pasjih boksov za krematorijem in prej oddal psa kakor nas. Najbrž se je zmotil. Tu je bilo kakih 100 pasjih boksov in temu primerno tudi število psov, kolikor niso bili s stražami v službi. Prav tedaj, ko je naš stražar spravljal volčjaka v njegov boks, je prinesel psom hrano neki esesovec. Hrana ni bila kuhana, ampak surova. Menim, da me moje oči niso varale, ko sem po koži na

mesu ugotovil dele človeškega telesa. Stražar je moral to moje grozljivo spoznanje opaziti na mojem obrazu, kajti hitro je rezko ukazal, naj gremo takoj z njim v taborišče. Prišle so mi na misel govorice po taborišču, da zato volčjakom dajejo človeško meso, da bi bili še ostrejši, hujši. Še in še sem premišljal, če lahko verjamem svojim očem, in vedno sem prišel do zaključka, da se nisem zmotil. Kasneje nikdar več nisem imel priložnosti, da bi videl krmljenje gestapovskih psov pa tudi ne kak drug interniranec, ki sem ga poznal. Se razume, da pri pasjih hlevih tudi ni bil zaposlen noben interniranec, pač pa v krematoriju. Ti so sem in tja lahko pogledali tudi k pasjim boksom, a so morali molčati. Vse delavce v kremato-

Rašica nad Ljubljano, prva požgana slovenska vas. Požgali so jo Nemci 20. septembra 1941, vaščane pa odpeljali v taborišče smrti Foto Vl. Pleničar

Lovec jih vodi po skriti poti in pomaga nositi ranjenca na varno

Foto iz MLRS

riju so pa kasneje likvidirali, da ne bi govorili, kaj vse se je tam dogajalo. Ta delovna skupina je bila tako imenovana »komanda za pot v nebesa – Himmelfartkomando«. Med drugim so mrtvim pulili zlate zobe in jim rezali prstane z rok – za zakladnico Hitlerjevega rajha.

Pri Stalingradu je sovjetska vojska odlomila nemškemu meču konico in prišlo je leto 1944. Nemške vojske so dobivale vedno težje udarce na prostranih ruskih nižinah. Zavezniki so se izkricali in v naših gozdovih so zmagovali partizani. Sem in tja smo slišali esesovce, ki so prepričevali drug drugega, da bo Nemčiji prineslo končno zmago novo nemško orožje, interniranci pa bomo potem do smrti obnavljali porušeno Nemčijo. Vendar smo pa mi dobivali drugačna poročila, kajti češki radijski sprejemnik je še vedno deloval. Vedeli smo, kje poteka fronta na vzhodu in zahodu, vedeli smo za uspehe naše partizanske vojske in celo, kje so naša osvobojena ozemlja.

Nekega dne se je pred plantažnim poslopjem znašel poseben terenski džip, kakršnega so takrat uporabljali v Nemčiji za na lov. Iz naše

barake smo ga dobro videli. Nekje z vzhoda se je pripeljal z velikim, lepim mercedesom na lov sam Himmler, s številnim spremstvom seveda. Z esesovskim generalom Pohlom in upravnikom plantaže Vogtom so imeli dolge konference. Beseda pa je ušla tudi sicer kakemu zagrizenemu gestapovcu v taborišču in zvedeli smo, kdo so gospodje z daljnogledi in lovskimi puškami. Kmalu potem, ko so se odpeljali na lov, smo zaslišali strele iz lovskih pušk prav v taborišču. Pokalo je kakor na fronti. Ni bilo dolgo in džip je pripeljal zvrhan kup postreljene srnjadi in košut. V našo barako je stopil gestapovec. Pod stražo smo morali do plantažnega poslopja, kjer smo z džipa raztovorili lovino in jo znosili v veliko klet. Vozilo je takoj odpeljalo in se zopet vrnilo polno naložene divjadi. To se je čez dan večkrat ponovilo. Zvečer sem v kleti naštel nad 30 srnjadi obeh spolov in tudi približno toliko jelenjadi. To klanje je trajalo ves teden, medtem pa je vsak večer poseben tovornjak plen odvažal proti Münchnu.

Toliko pobite divjadi skupaj ne

prej ne pozneje nikdar nisem videl. Kaj je privedlo lastnika lovišča do tega, da brezobzirno pokonča vse, kar so dosegle puške? Seveda, obšle so ga misli, da morda lahko kmalu odklenka njegovi »jagi«. Baje je po lovu ob črni kavi svoje ravnanje pojasnil z besedami: »Rusko prodiranje bomo težko zaustavili.«

Nam taboriščnikom pa je Himmlerjev pokol divjadi potrdil, da so poročila o porazih nemških armad resnična, čeprav je nemški propagandni minister Göbels še vedno kričal o nemških zmagah, taktičnih umikih in končni zmagi novega nemškega orožja.

Kljub temu pa so se v naših glavah zbudile tudi težke misli, češ saj Nemci tudi z nami lahko obračunajo kakor z divjadjo in kakor so doslej že s tisoči, milijoni ljudi. Kajti za fašiste, za nemške mogotce smo bili manj kakor divjad; bili smo gnoj za nemški hrast in celo hrana njihovim psom. Eno pa nam je bilo kljub težkim mislim jasno: konec se bliža neizprosno. Naj bo že kakršen koli! Pride naj čimprej, tudi smrt je lepša od tolikšnih ponižanj in trpljenja!

Lovski oprtnik

Ari na lovskem pogrebu

V Laškem pred prosvetnim domom, kjer je na mrtvaškem odru ležal Ciril Vezjak, eden najzaslužnejših lovcev Laškega, se je 8. septembra 1966 zbirala k pogrebu velika množica. Prihajali so tudi številni lovci v lovskih krojih, da pokojnika pospremiijo z lovskimi častmi.

Starešina LD Rečica Peter Hrastelj je bil zaposlen z organizacijo pogreba, saj je bil Vezjak član njihove lovske družine. LD Rečica ima svoje lovišče nad naseljem Rečica pri Laškem na desnem bregu Savinje, LD Laško pa upravlja revirje na levem bregu. Ko se je Hrastelj odpravil od doma z Laškega k pogrebu, je naročil, naj dobro zapro psa Arija, da ne pride za njim. Toda lovci še niso dvignili krste k pogrebu, ko se je ob mrtvaškem odru znašel Ari. Petra je spreletela jeza, a kaj je hotel. Vedel je, da sedaj ne bo nič opravil, edino osmešil bi se lahko, če bi na pogrebu lovil psa.

Svojega večkrat trmastega istrijanca je predobro poznal. Pes pa je skupaj s častno stražo lovcev stal mirno ob krsti, kakor da zastopa štirinožne lovske prijatelje, ki so bili Cirilu zelo pri srcu. Lovci so dvignili krsto in Ari je stopal dostojanstveno, kot najbolje dresiran pes, ob njeni levi strani, kakor da ga mrtvi Ciril poslednjič vodi na brakado. Fotograf je ujel ta prizor na film in slika v spominskem albumu v lovski koči, v »Cirilovem domu« na Šmohorju, je veren dokaz tega dogodka. Fotografija pa je v albumu tako trdno priplepljena, da je za objavo v Lovcu ni bilo mogoče iztrgati in odnesti v Ljubljano v tiskarno. Nadomešča jo druga slika, ko Ari skupaj z lovci častnega spremstva med pogrebno svečanostjo pred prosvetnim domom čaka, da spreved z mrtvim Cirilom krene na pokopališče.

Kratkodlakega istrijanca Arija je Peter Hrastelj dobil v Ponikvi. Bil je odlični zajčar, solist. Ni imel sicer odlične telesne ocene, je bil pa zato bolj razumen. Sicer ima pa pes pri šestih letih vso pamet skupaj. Zlasti je poznal vsakega lovca. Kako dobro si je zapomnil človeka, ki je bil dober z njim. S pokojnim Cirilom sta si bila velika prijatelja. Zakaj torej prijatelj ne bi smel spremljati prijatelja na poslednji poti!

Velika Arijeva vrlina je bila tudi zvestoba. Nekoč po pogonu na Šmohorju, ko so se lovci zbirali v lovskem domu, se je skupaj z drugimi psi vrnili tudi Ari. Pričakoval je, da bo med lovci našel svojega gospodarja Petra. A Hrastelj je zaostal, nekje se je zadržal. Psa je obšla misel, da je gospodar že odšel domov. V najhitrejšem teku je vzel pot pod noge. Z vrha Šmohorja, kakih 800 m visokega hriba, je do Laškega 9 km. Ari je bil hitro doma, preiskal je vse prostore v hiši, vprašujoče pogledal Petrovo ženo in presunljivo zavcnil, češ ali Peter res še ni prišel domov. Hitro jo je ubral nazaj na Šmohor in v lovskem domu našel, ves radosten, svojega gospodarja. »Zvest in inteligenten je ta tvoj Ari,« je večkrat kdo rekel Petru. Peter pa je nazaj: »Ne samo to, tudi trmast in pošten. Da, predvsem pošten. Vsi veste, da stanujem v Laškem, torej na območju Lovske družine Laško. Nekoč se je Ariju zahotelo lova, pa jo je kar sam mahnil v lovišče, ne daleč od doma. Kmalu je dvignil zajca, ki pa se je po bregu navzdol preveč obotavljal. Ari ga je imel naenkrat v zobeh. Ko je zajca potolažil, da je prenehal jokati, je psa obšla misel, kam s plenom. Domov ni smel, ker zajec ni bil iz rečiškega lovišča. Poštenost je čez vse, si je mislil Ari in zajca nesel naravnost na prag blagajnika LD Laško Janeza Ferleža.«

Pogrebni spreved s pokojnim Cirilom je prispel na pokopališče. Ari je spremljal krsto do groba. Ko je bil na vrsti lovski nagrobni govor, se je Ari umaknil v ozadje, kjer so stali lovci s puškami. Tako se pripravljajo na stojčih, na brakadi, preden

gonjači izpuste pse, je morda pomislil Ari. Da, začena se častni pogon v slovo lovcu Cirilu. Toda, kakšen pogon brez zajca in gonje! Ariju je instinkt ali razum veleval, da je vrsta na njem. S svojim odličnim nosom je začel vneto iskati med grobovi. Prav ko je lovski rog s svojim otožnim glasom naznanil zadnji pogon pokojniku v čast in slovo, je Ari dvignil zajca. Ponovilo se je isto kakor leto poprej, ko so pokopavali lovca Franca Komarickega, le da je Ari tedaj dvignil zajca v bregu nad pokopališčem, sedaj pa na pokopališču. Posamezni častni streli so se mešali z Arijevim zvonjenjem, kakor na pravem pogonu. Vpričo pogrebcev je zajec v nekaj krojih pretekel pokopališče in končno pri glavnih vratih zapustil njivo večnega miru. Lovci so s solznimi očmi spuščali zelene smrekove vejice v prerani Cirilov grob, potihnili so častni streli in v hribu se je oddaljevalo Arijevo zvonjenje nepozabnemu lovcu.

Francé Cvenkel

Žal bi mi bilo vsake kanje

Nisem lovec, vendar rad prebiram vaš list. Med drugim sem opazil, da nekateri lovci v vašem listu poročajo tudi o opazovanjih divjadi. Tako bi tudi jaz rad nekaj prispeval, in sicer o naši kraljevski ptici kanji.

S kolesom sem se peljal proti Podčetrtku, ko me je nizko preletela velika kanja. Opazoval sem, kaj bo, ker so se nedaleč od mene na odprtem travniku pasle domače kokoši, približno 300 m od kmetije. Kanja je priletela do njih in sedla na telefonski drog. Seveda so se kokoši prestrašile, posebno tri, ki so bile tik pod drogom. Ko so se kokoši opomogle od strahu, so brez »incidenta« in ne preveč hrupno zbežale domov. Kanja pa je medtem mirno sedela na drogu.

Nasprotno pa lahko trdim o krakulju. Nedaleč od naše vasi Golobinjek so gozdovi, iz katerih ima zračni pirat lep razgled na vaše travnike, kjer večkrat gostujejo

Ari na lovskem pogrebu

kokoši. Tako sem imel nekajkrat priložnost opazovati njegov napad na domače kure. Nasprotno pa še nikdar nisem videl, da bi kanja napadla kokoš. Zelo velikokrat pa sem že videl miš v njenih krempljih, zato je njeno ime mišar zelo ustrezno. V kakšnem odnosu je kanja z zajci, ne bi mogel reči. Menim pa, če bi napadala zajce, bi tudi kokoši.

Žal bi mi bilo za vsako kanjo, ki bi jo lovci ustrelili, ker ni škodljiva in je najlepši okras naših zračnih višav. Prav te dni (februar 1975) so krožile nad našo vasjo tri kanje, ki so me spodbudile k temu pisanju.

Ivan Kolar,
Golobinjek pri Podčetrtku

Prostovoljno v lovčeve roke

Nekega dne v lovni sezoni 1974 se je Henrik Žibret vračal domov v Planino pri Sevnici, kar je zastavil pot njegovemu avtomobilu divji petelin. Stal je sredi ceste in se ni zmenil za vozilo, ki se je ustavilo pred njim. Lovci ni verjel svojim očem in je mislil, da ga je kdo potegnil in mu nastavil prepiranega. A je kmalu ugotovil, da je pred njim pravi, živi divji petelin, ki pa se je obnašal, kakor bi bil udomačen. Žibret je naredil nekaj skokov in petelin je bil v njegovih rokah.

Zbrali so se lovci LD Bohor in ugibali, zakaj se je lepote prostovoljno javil v ujetništvo, tedaj pa se je ptica premislila. Fr... fr... in petelin je bil spet na prostosti, žal z zvezanima nogama. Presenečeni lovci so takoj stekli za njim in kmalu zagledali ubežnika, ki pa se ni pustil več ujeti. Na vsak način bi mu privoščili prostost, če mu lovski nerodnej ne bi zvezal nog. Petelin je bil zapisan žalostnemu poginu. V tem primeru je bil umesten strel, ki je petelinu skrajšal muke. Namesto na lepem Bohorju sedaj nagačen kleplje v lovskem domu LD Bohor in lovce spominja na nevsakdanji dogodek.

Milan Batistič

Jubilanti

Mirko Lorber – sedemdesetletnik

Menda ni lovca v Mariboru in bližnji okolici, ki ne bi poznal starega lovskega pedagoga in organizatorja, ki je 4. marca letos praznoval svojo 70-letnico, hkrati pa tudi 50-letnico članstva v lovskih vrstah in 30-letnico članstva v LD Malečnik, katere soustanovitelj je in še danes njen starešina.

Rojen je bil v skromni kmečki družini in že v zgodnji mladosti je vzel ljubil divjad in naravo sploh. Študij je končal na geometrskem odseku tehniške fakultete in leta 1928 diplomiral ter postal državni geometer. Službena dolžnost ga je vodila po Hrvaški, Srbiji, Makedoniji in Črni gori, končno pa se je zasedral v Mariboru.

Leta 1941 so ga Nemci z družino izselili na Hrvaško, od koder se je po vojni vrnil in bil med soustanovitelji LD Malečnik in LZ Maribor; njenega upravnega odbora je sedaj tudi član, hkrati pa predavatelj in član komisije za lovske izpite.

LZS ga je odlikovala z redom za lovske zasluge II. stopnje, posebno priznanje mu je podelila LZ Maribor in za uspešno sodelovanje pri Slovenski lovski razstavi Maribor 1972 je prejel zlato kolajno.

Mirko Lorber

K njegovim jubilejem mu lovci iskreno čestitamo s prisrčnimi željami, da bi bil še mnogo let zdrav, na lovu pa z dobrim pregledom in ravnimi cevmi.

LD Malečnik

Franc Luzar je 17. 1. 1975 praznoval svojo 80-letnico. Rojen je bil v Cerovem logu pri Šentjernej pod zelenimi Gorjanci. V lovskih vrstah je že 54 let. Po osvoboditvi je bil soustanovitelj naše LD in njen večletni starešina. Kljub visoki starosti še sedaj pride na vsako brakado in je zelo aktiven lovec.

Leta 1941 je kot zaveden Slovenec vedel, kje je njegovo mesto. Pridružil se je borcev proti okupatorju in za svoj prispevek v NOB dobil tri odlikovanja.

Dobremu lovskemu tovarišu želimo še mnogo zdravih let in – dober pogled!

LD Orehovica – J. P.

Anton Ritonja, ugledni in spoštovani lovski tovariš, je 1. marca letos praznoval svoj visoki življenjski jubilej – 80-letnico. Tončkova življenjska pot ni bila posuta z rožicami. V prvi svetovni vojni je tri leta trpel na ruski in italijanski fronti. Tudi v drugi vojni mu kot zavednemu Slovencu okupator ni prizanesel.

Z lovom se je začel ukvarjati že l. 1914. Po drugi vojni je bil med ustanovitelji LD Ma-

Franc Luzar

la Nedelja, sedaj imenovana LD Bučkovci. Takoj je bil izvoljen v upravni odbor in bil mnogo let njen tajnik. Vsestransko se je trudil in vzgajal mlade lovce v duhu sodobnega lovstva. Še sedaj je poln življenja, delovne vneme in skrbno zbira kroniko naše LD. Na občnih zbiorih pomurske LZ, ko je naša družina spadala v njeno območje, je zastopal našo LD in kasneje aktivno deloval v upr. odb. LZ Ljutomer. Za dolgoletno plodno delovanje ga je LZ Slovenije odlikovala z znakom za zasluge in redom II. stopnje, LZ Pomurje pa mu je dala pismeno spominsko priznanje.

Dragemu jublantu, bivšemu uslužbencu uprave javne varnosti v Mariboru in sedaj upokojencu v rodni Bučkovcih, iz srca želimo še mnogo let mladeniške vedrine, zdravja in lepih doživetij v naši lepi naravi.

LD Bučkovci in LZ Ljutomer

Anton Cerjak je februarja 1975 praznoval svoj 60-letni življenjski jubilej. V naši lovski družini se udeležuje 29 let. Je skromen, discipliniran in delaven lovski tovariš, vzoren v lovski etiki.

Ob zaključku njegovih 60 let mu iz vsega srca želimo, da bi ostal še dolgo tako mladosten, vder in delaven v dobro našega lovstva. Dragi Tonček, še mnogo let prožen lovski korak in dober pogled!

Lovci LD Artiče – F. B.

Anton Ritonja

Lovska organizacija

LD Strunjan pohvaljena

Sporočamo, da smo za posebno prizadevanje in zelo uspešno sodelovanje lovcev na naši vojaški vaji »Obala 74« v dneh 26., 27. in 28. 10. 1974 izrekli Lovski družini Strunjan posebno pohvalo. S posebnim zadovoljstvom ugotavljamo, da so naši lovci pomemben faktor v razvoju naše obrambne sposobnosti.

Poveljstvo partizanske enote občin Izola, Koper, Piran

Lovstvo v času NOB na Idrijskem

Prav na njegov 82. rojstni dan – rojen je bil 10. 4. 1893 – sem obiskal upokojenega gozdarskega delovodjo Janeza Pirca. Član KP oz. ZK je od leta 1922 – s prekinitvijo od 1925 do novembra 1942, lovec pa od svojega 18. leta. Bil je aktiven borec za pravice delavskega razreda, vsa povojna leta pa zelo aktiven družbeni delavec in član prvega mestnega komiteja ZK Idrija. Je nosilec več partizanskih odlikovanj in priznanja Lovske zveze Gorica za delo v lovstvu. Slavljenc je imel solze v očeh, ko sem mu čestital k njegovemu visokemu jubileju. In beseda je stekla tudi o lovstvu na Idrijskem v času NOB.

Večina predvojnih lovcev ožje in širše okolice Idrije in Cerknega je izročila svoje lovske puške partizanom ali pa jih zamenjala z vojaškimi in prostovoljno šla v boj za svobodo.

Dolg je seznam lovcev, ki so sodelovali v boju za osvoboditev. Po statistiki iz leta 1973, jih je bilo od vseh (297) članov lovskih družin LZ Idrija 109 borcev. V boju, koncentracijskih taboriščih in kot talci jih je izgubilo življenje 10.

Veteran Janez Pirc je pripovedoval:

»Slovenski narodnoosvobodilni svet – SNOS, vrhovni organ ljudske oblasti, je razposlal vsem okrožnim izvršnim in OF odborom okrožnico o lovu in ribolovu (najstarejšo iz časa NOB). Predsedstvo SNOS jo je izdalo 22. 8. 1944. Kmalu po izidu te okrožnice me je okrožni narodnoosvobodilni odbor za Idrijsko imenoval za lovskega čuvaja oziroma referenta za lovstvo na osvobojenem ozemlju. Takoj sem se lotil nalog v zvezi z varstvom divjadi. Izvrševanje lova je bilo v glavnem prepovedano in velik poudarek je bil na preprečevanju divjega lova. Streljanje divjadi je bilo prepovedano tudi iz varnostnih razlogov, saj je v vojni včasih že en sam strel lahko povzročil preplah. Kadar pa je bila potreba po hrani pri gospodarskih in političnih odsekih okrožja, mi je bilo dovoljeno odstreliti eno ali dve živali, navadno srnjadi. Odstrel divjadi za prehrano posameznika in zame osebno ni bil dovoljen.«

S tovarišem Pircem sva dalje obujala spomine na najino srečanje leta 1944 s takratnim upravnikom družbenih gozdov pri Robarju in Plečah v Srednji Kanomliji. Pogovarjali smo se tudi, kakšna naj bi bila lovska organizacija po osvoboditvi. Menili smo, da bi njen član lahko postal vsak državljan s čisto preteklostjo. Prenehale naj bi lovske pravice in privilegiji posameznikov, ki so jih imeli na Idrijskem pa tudi drugod na slovenskem ozemlju pod Italijo – večinoma tuji. Idrijska lovišča, tedaj pod Italijo, so mejila na staro Jugoslavijo in lov v obmejnem pasu je bil pod posebnim režimom. To so bila v glavnem lovišča sedanjega področja lovske zveze Idrija, s površino okrog 42 000 ha. V državnem (domenskem) lovišču z okrog 10 000 ha pa so lovci domačini lovili še redkeje. Takšne razmere so naravnost silile v mišljenje, da naj bi bil lov po vojni povsem prost, prav tako tudi za orožje ne bi bilo treba nobenega dovoljenja. Mnogi so to vneto zagovarjali. A mnogo nas je

Spominska plošča LD Idrija žrtvam fašističnega nasilja, na lovski koči na Vojskem. Ob plošči večletni starešina LD Idrija Adi Golob in član Ludvik Majnik, oba borca NOV

tudi bilo, ki smo zagovarjali stalništvo, da ob prostem lovu ne more biti lovskega gospodarjenja. Prav tako naj bi bil tudi po vojni nadzor nad orožjem nujen, kar naj bi urejal poseben predpis o nabavi in nošenju orožja. Sedaj ob 30-letnici osvoboditve smo veseli, da so se naše želje večinoma uresničile in je tudi lovstvo našlo ustrezno mesto v našem razvijajočem se samoupravnem socializmu.

Venčeslav Straus

Lovska družina Turjak

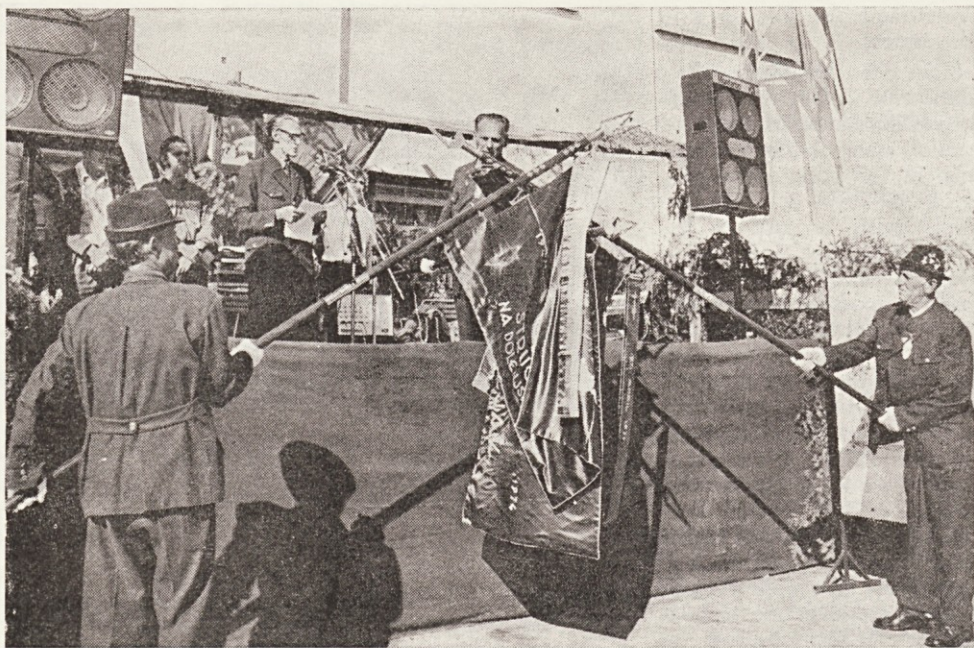
LD Turjak šteje 31 članov. Lovišče meri 2600 ha, je torej med najmanjšimi v Sloveniji. Prepreženo je s potmi in cestami. Zaradi naravnih lepot, zgodovinsko pomembnih krajev in svežega zraka so predeli našega lovišča privlačni. Radi jih obiskujejo turisti, predvsem Ljubljanačani, in skoraj ni koticke v lovišču, kamor ne bi zahajali ljudje vse leto, tako da divjad nima pravega miru. Promet na glavni cesti Ljubljana-Kočevje je vsak dan gostejši in povzroča veliko škodo na divjadi, predvsem nastrada srnjad. Redki vozniki motornih vozil upoštevajo prometne znake na prehodih divjadi. Tako nastaja škoda na vozilih in divjadi, lovcem je pa najtežje takrat, ko najdejo ob cesti mrtvo visoko brejo žival. Čez leto je povožene skoraj polovico za odstrel planirane srnjadi.

Za mnogo povožene divjadi pa člani LD nikdar ne zvedo. Povoženo divjad, ki je največkrat neuporabna za prodajo, štejejo seveda v plan odstrela. Tako jim promet jemlje velik del dohodka. Staleži srnjadi v lovišču se giblje od 100 do 120. Jelenjad je v glavnem prehodna, prav tako medvedi in divji prašiči.

Dohodki iz lovišča so majhni, škoda od divjadi skoraj vedno presega polovico dohodkov. Drugi stroški (najemnina za zemljišče, prevoz gnoja, oranje, seme itd.) pa tudi večkrat presega drugo polovico dohodkov. Take okoliščine zahtevajo od vsakega člana LD Turjak veliko požrtvovalnosti in obveznega neplačanega dela v lovišču. Tudi funkcionarji v organih lovske družine za svoje delo niso plačani.

Janez Pirc, referent za lovstvo na Idrijskem v NOB

Pobratenje praporov LD Turjak in LD Struge, na odru v sredini starešina Ludvik Blatnik

LD Turjak je razvila svoj prapor 8. septembra 1974. Pokrovitelj prireditve je bilo trgovsko podjetje Mercator iz Ljubljane, katerega zastopnik je na prapor pripel spominski trak podjetja. Spominske trakove so še pripeli zastopniki Lovske zveze Slovenije, Lovske zadruga, LZ Kočevje, LD Struge in LD Velike Lašče. Po slavnostnem govoru sta-

rešine LD Turjak Ludvika Blatnika so se lovci spomnili tudi padlih borcev in pokojnega starešine LD tovariša Čopa. Delegacija lovcev, mladine in pionirjev je odnesla k spomeniku padlim venec, na starešinov grob pa šopek cvetja. Razvitje prapora je bilo združeno z razstavo lovskih trofejev, s strelskim tekmovanjem, z lovskim krstom in

bogatim srečolovom. Prireditve se je udeležilo nad 3000 ljudi, saj je bila lepa sončna nedelja. Razočaralo pa je gostinsko podjetje, katerega cene so bile »na visoki ravni«, čeprav je predhodno zagotovilo solidno postrežbo po zmernih cenah. LD Turjak tesno sodeluje z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami. Ob sprejemu cicibanov v pionirje, 29. nov.

1974, je LD Turjak podarila pionirski organizaciji ročno motorno kosilnico in več ptičjih krmilnic. Pionirji so lovcem obljubili, da bodo skrbeli okrog šolskega poslopja in spomenika NOB za red in čistočo ter varovali živo naravo.

LD Turjak ne zapira vrat tistim, ki resnično želijo sodelovati pri gojitvi divjadi in varstvu narave. V preteklem letu je bil tečaj za pripravnike. Obiskovalo ga je 11 slušateljev, od katerih je 7 izpolnilo pogoje za sprejem. V LD Turjak pa ni mesta za tiste, ki bi se želeli predvsem izživljati s streljanjem divjadi.

LD Turjak ima v načrtu skupaj s krajevnimi skupnostmi Rob, Velike Lašče in Turjak ustanoviti turistično društvo. Organizacijske priprave so v teku.

B. L.

Nekaj o delu LZ Bela krajina

Izteka se osmo leto, odkar je bila junija 1967 ustanovljena Lovska zveza Bela krajina.

Rezultati, ki so bili doseženi v tem kratkem razdobju, potrjujejo, da je bila takšna odločitev pravilna, nujno potrebna in že celo nekoliko zamujena. Nesporno je, da se akcije nekega organa toliko bolj učinkovito izvajajo, nadzorujejo in tudi izpolnjujejo, kolikor manjše je območje, ki spada v njegovo pristojnost. Prav iz nasprotnega razloga belokranjske lovske družine v povojnem obdobju niso dosegle takšnih rezultatov, kot bi jih sicer lahko, saj je bilo delovanje dotedanje LZ (Novo mesto) le preveč otežkočeno za tako veliko področje.

Dva zelo trda oreha je uspelo belokranjski lovski zvezi zdrobiti in to daje sedaj perspektive za skorajšnje občutne pozitivne premike v lovskih družinah na vseh področjih lovskega udejstvovanja. In ti dve trdi vprašanji pri pretežnem delu članstva sta bili – zastarela miselnost o lastnini uplenjene divjadi in skoraj smešen odnos članov do potreb vlaganja v lovišča.

Lovska družina Turjak s praporom, ki ga je razvila 8. septembra 1974

V poročilu upravnega odbora LZB zadnjega občnega zbora je med drugim zapisano, da se je v lovskih družinah uveljavilo načelo, da je divjad družbena lastnina, da si je ne sme nihče brezplačno prisvojiti in da se mora njena vrednost obračunavati po določenih cenah. In naprej: lovske družine so pokazale tudi več razumevanja za vlaganje divjadi, zlasti fazanov in rac mlakaric. Da pa bi to akcijo lažje po začrtanem programu temeljito izpeljali, je pri LZ osnovana komisija za gojitev in vlaganje divjadi v povečanem sestavu, ki je delo dobro zastavila in z družinami dosegla sporazum o enotnem vlaganju in gojitvi. Dosežanje izkušnje pri vlaganju fazanov potrjujejo pozitivne rezultate predvsem tam, kjer so lovci to nalogo opravljali z odgovornostjo in ljubeznijo. V preteklem letu so družine po medsebojnem sporazumu vložile 2000 fazančkov in 50 poljskih jerebic, LD Loka pa je v Dobilčico in Lahinjo spustila 250 rac mlakaric.

Celotna realizacija vlaganja po prizadevanju LZB prikazuje, da je bilo v času njegovega delovanja spuščenih v lovišča 42 zajcev, 4105 fazanov, 50 poljskih jerebic in 250 rac mlakaric. Števila sicer niso velika, vendar led je prebit in nov duh miselnosti in začetnih uspehov bo potegnil za seboj tudi družine, ki še nekoliko oklevajo glede vlaganja in gojitve.

Naslednja naloga, ki si jo je zadala LZ Bela krajina, je varstvo okolja oz. narave. Eden izmed sklepov zadnjega občnega zbora namreč določa: Vse LD se morajo nenehno boriti proti uničevanju in onesnaževanju narave, bodisi v kraju, kjer člani živijo, kakor tudi v loviščih. Vsi člani morajo preprečevati uničevanje koristnih ptic in organizirati zanje zimsko krmljenje. K temu je treba stalno navajati svoje otroke in mladino nasploh. Sleherni lovec mora poostri nadzor nad zračnimi in neprijavljenimi puškami.

Iz pregleda finančnega stanja posameznih družin, ki ga je podala LZ na občnem zboru, se odraža dobro gospodarjenje in smisel za ko-

lektivno delo in odgovornost, česar pred nedavnim še ni bilo. Bilo je veliko vloženega dela pri gradnji lovskih naprav, krmišč, krmljenj, in gradnji lovskih koč. Vse to je rezultat vztrajnega dela, velik napredek pa je ugotovljen tudi v organizacijskem smislu.

Da bi bili nadaljnji široko-potezni načrti LZB temeljito in učinkovito izpeljani, se je upravni odbor Zveze odločil za formiranje raznih komisij, ki bi delovale izključno na zadolženem področju. Tako obstajajo nove komisije tudi za: turizem, strelska tekmovanja, gojitev in vlaganje divjadi, ocenjevanje trofej, dopisništvo.

Vse komisije so izdelale načrte dela za obdobje najmanj enega leta. Pričakovanja so spodbudna, saj so bile razprave živahne, predlogi objektivni in domiselni. Ob zaključku naj omenim še besede, ki jih je izrekel na občnem zboru ob koncu svojega poročila predsednik LZ Bela krajina: »Če bomo znali izkoristiti pogoje in sposobnosti, ki jih imamo ter za to zainteresirati vsakega člana lovske organizacije, potem bodo bodoči uspehi še vidnejši. Da bi to dosegli, ne smemo odstopati od zastavljenih programov, od sodobnih lovskih načel in ne dovoliti nobenih kompromisov.«

Franc Klevišar

Strelci Lovske zveze Slovenije najboljši za nagrado Winchester

V Zagrebu je bilo 13. aprila 1975, pod vodstvom turistične agencije Generalturist in tovarne Winchester, veliko strelsko tekmovanje na umetne golobe za nagrado tovarne Winchester. Tu je bilo določenih tudi 5 najboljših strelcev, ki bodo zastopali Jugoslavijo z naboji Winchester na tekmovanju v San Marinu, 18. in 19. julija.

Začasna reprezentanca oziroma ekipa LZS je dosegla izvrstno prvo mesto z 10 streljenimi golobi prednosti pred drugo uvrščeno ekipo. Naj pripomnim, da so bile

Koča na Čreti, postavljena v spomin na borbo I. štajerskega bataljona, 26. 10. 1941
Foto F. Golavšek

druge ekipe ne iz lovskih, ampak strelskih vrst, torej kvalitetno zelo visoko.

Ekipa LZS je sestrelila 177 golobov od 200 (J. Šekoranja – 47, J. Rožmarin – 46, ing. Gergar – 44, T. Kranjc – 40).

A – razred – posamezniki: Maletić – Osijek, Stanilović – Novi Sad, Šekoranja – LZS, vsi po 47 golobov;

Rožmarin – LZS, Novosel – Zelina, oba po 46 golobov.

Za posamezna mesta (prvo, drugo, tretje itd.) se strelci niso ponovno kosali, ker je bilo v tem primeru važno dobiti le prvih pet najboljših za ekipo, ki bo šla tekmovati v San Marino.

B – razred

Ekipno:

1. Turopolje, Zagreb
2. Lovska zveza Ptuj

Posamezniki:

1. Korošec, LZ Ptuj, 23/25.

Vreme je bilo zelo vetrovno, zato so doseženi rezultati zelo dobri. Tekmovanje je potekalo v znamenju vroče krvi, ker nimamo usklajenih norm za kategorizacijo strelcev z drugimi republikami.

J. Š.

Iz LD Vransko

Prihodnje leto bomo praznovali 20. obletnico postavitve lovske kočice na Orehovcu. Takrat so se slišala tudi mnenja, češ čemu bo lovem koča. Marsikdo se je obregnil. No, kakor vzamemo. Če koča služi lovcem in lovskim čuvajem za prenočevanje na obhodih po težkem terenu, pri gradnji lovskih steza,

Foto I. Božič

krmišč, solnic, prež itd., potem je lovstvu v korist, sicer pa ne. Če gledamo tako, potem je koča na Orehovcu koristen lovski objekt. Zgradba je potrebna obnove, ki se je bomo lotili v kratkem. Služi pa ne samo lovcem, tudi planincem. Na koči je markacija Savinjske krožne poti, ki se spuša s Petkovic na Vransko.

Na Čreti imamo skupaj s planinci Vranskega drugo postojanko. Ta koča je planinska, finančno pa smo pri gradnji pomagali tudi lovci. Koča na Čreti je bila dograjena lani. Postavljena je v spomin na borbo I. štajerskega bataljona na tem območju. Tu je bila 26. 10. prva frontalna in največja borba na Štajerskem leta 1941. V spomin na ta boj je na koči vzdana spominska plošča. Tudi mimo te koče vodi Savinjska krožna pot, in, kar je pomembno, tudi mednarodna transverzala E6, z rdeče-rumenimi markacijami, pod imenom »Od Baltika do Jadrana«. Transverzalo so markirala gozdna gospodarstva, vsako na svojem območju. Po dogovoru s planinci se te koče poslužujemo tudi lovci, kar je za nadzor v tem delu našega lovišča važno, saj lovska koča na Orehovcu stoji na drugem koncu lovišča.

Na Vranskem so lani septembra odprli novo osnovno šolo – osemletko. Staro šolsko poslopje pa je občinski sklad za gradnjo šol namegal prodati. Krajevne organizacije se s tem niso strinjale. Občinska skupščina Žalec je njihovi vlogi ugodila in stavbo je prevzela Krajevna skupnost Vransko, skupaj z drugimi krajevnimi organizacijami. V tej stavbi imamo tudi lovci svojo sobo, ki služi za sestanke, seje, predavanja in administracijo. V naši LD imamo 12-člansko enoto varstva narave – Gorsko stražo (GS). A ne samo na papirju. Enoto sestavljajo lovci z opravljenim lovskim izpitom, gozdarska strokovnjaka in lovska čuvaja. To so ljudje, ki so odločni zagovorniki zdravega življenjskega okolja človeka in divjadi in ki znajo zastaviti svoj vpliv na pristojnem mestu.

F. Golavšek

Lovsko streljanje – memorial Cirila Vezjaka in počastitev 30-letnice osvoboditve

LD Rečica pri Laškem prireja s sodelovanjem LZ Celje VII. memorial Cirila Vezjaka in v počastitev 30-letnice osvoboditve lovsko streljanje, ki bo v nedeljo, 15. junija 1975 ob 8. uri, na novem strelišču pri lovski koči Cirilov dom na Šmohorju.

Tekmovanje je ekipno in hkrati za uvrstitev posameznikov. Tričlanske ekipe tekmujejo v 3 disciplinah:

1. na umetne golobe (30 golobov),
2. na bežečega merjasca (5 strelav z MK puško),
3. na tarčo-srnjak (10 strelav z MK puško).

Na golobe se strelja po splošnih pravilih z lastno municijo. MK puška ne sme imeti optičnih naprav. Naboj je za MK puško da prireditelj.

Najboljša ekipa prejme prehodni pokal, poleg tega pa dobijo prve tri ekipe v trajno last kristalne spominske pokale.

Najbolje uvrščeni strelec prejme spominski pokal starešine LD Rečica. Poleg tega so za prvih 30 najbolje uvrščenih strelcev pripravljene bogate praktične nagrade.

Vstopnina na tekmovanje je za ekipo 200 din. Prosimo, da se ekipe po možnosti prijavijo teden dni pred tekmovanjem na naslov: Lovska družina Rečica pri Laškem, 63270 Laško. Sicer se pa ekipe lahko prijavijo tudi na dan tekmovanja do 8. ure.

Prireditelj nudi tekmovalcem možnost treninga vsako soboto, po predhodnem obvestilu.

Na dan tekmovanja bo prireditelj poskrbel za jedajo in pijačo.

Vabimo lovske družine, da jih čimveč pošlje svoje ekipe – po možnosti tudi po več ekip – na to že tradicionalno tekmovanje na Šmohor pri Laškem.

LD Rečica pri Laškem

V spomin

Lojze Kovše je preminil 22. 9. 1974, star le 61 let. Usoda je hotela, da je namesto na članski posvet LD, katerega bi moral voditi kot starešina, moral v smrt.

Mladost je preživel v Vitanju pod Pohorjem in postal krojaški pomočnik. Okupacija ga je zatekla v Mariboru. Od tu ga je švabski urad za delo poslal v tovarno Vesta v Zagorju, kjer je pričel z ilegalnim delom v OF. Sledil je odhod v NOV, kjer je bil do konca vojne. Po demobilizaciji se je vrnil v Zagorje in ustanovil prvo krojaško delavnico, ki je prerasla v Tovarno konfekcije Sava in jo je on dolgo časa uspešno vodil. Zelo prizadevno je tudi deloval v političnih, gospodarskih in kulturnih organizacijah.

V naši LD je aktivno sodeloval v vseh organih, zato smo ga na zadnjem občnem zboru izbrali za starešino. Lovski dom, cesti do njega, skladišče za krmo, prapor, lovske steze, krmilnice in drugo so pričel njegovega dela.

Na zadnje »čakališče« smo ga spremili lovci in številno občinstvo z lovskimi častmi. Dragi Lojze, srčna lovska zahvala za vse, zaslužiš svetel in trajen spomin v naših srcih!

LD Zagorje ob Savi

Miha Krošelj je umrl 12. 1. 1975, kmalu nato, ko smo si na »zadnjem pogonu« lanskega leta segali v roke, želeč si predvsem zdravja v novem letu. Prezgodnja smrt je prekinila Mihovo delovanje v njegovem 67. letu.

Član naše LD je bil od njene ustanovitve. V organih LD je opravljal številne funkcije, najbolj pa je bil prizadeven, ko smo gradili lovsko kočo. To kljub temu, da se je vsestransko udeleževal pri vseh družbenopolitičnih organizacijah in akcijah svojega

kraja. Kot lovcu-gojitelju mu je bila pri srcu predvsem skrb za divjad.

Odlikovan je bil za lovske in kinološke zasluge. Med vojno je kot interniranec okusil mnogo gorja. Takoj po vojni pa se je z njemu lastno prizadevnostjo vključil v obnovo domovine. V svojem kraju Pirničah pod Šmarno goro je bil pobudnik in realizator mnogih, napredku namenjenih akcij.

Kako zelo je bil priljubljen, je pokazal tudi njegov pogreb. Poleg zastopnikov mnogih organizacij smo se od svojega dobrega tovariša poslovili tudi številni lovci in na njegov sveži grob položili zelene smrekove vejice.

LD Šmarna gora

Janezu Ambrožiču iz Gabrja pod Gorjanci je 8. decembra 1974 utihnilo srce. Izhajal je iz revne družine, saj je moral njegov oče na težko pot v Ameriko, da je lahko preživel številna lačna usta. Tudi Janez je že v mladosti spoznal vse gorje, zato je l. 1942 brez pomisleka odšel na partizane. Neizmerno je ljubil širne gozdove, zato je kmalu po osvoboditvi postal logar in lovec. Partizanska leta so v njegovem šibkem telesu pustila hude posledice; dolgo je bolehal, dokler ga končno bolezen ni premagala. Pogreba so se udeležili prijatelji od blizu in daleč, k zadnjemu počitku pa smo ga odnesli njegovi prijatelji lovci. Ob odprtem grobu se je od pokojnika poslovil starešina naše LD Tone Vovko. V zadnji pozdrav mu je zadel lovski rog, od vsepovsod pa so odjeknili strelci lovske puške. Dobrega prijatelja in lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

LD Brusnice

Anton Kovač-Tonček je umrl 9. 3. 1975, v 59. letu starosti. Ze mladega fantiča je oče kot lovski čuvaj uvajal v lovstvo in ostal mu je zvest do svoje prerane smrti. Ze leta 1941 se je med prvi-

mi vključil v NOB, dosegel čin majorja in bil odlikovan z več odlikovanji, med njimi s partizansko spomenico 1941.

Leta 1946 je služboval v Slovenski Bistrici, kjer je tudi sodeloval pri organizaciji lovskega. Ko je bil premeščen v Kranj, se je tudi tam vključil v lovske vrste. Leta 1950 se je vrnil v Ljubljano in se vpisal v LD Polhov Gradec, nato pa še v LD Ljubljana-Šentvid. Pri gojitvi divjadi je bil neutruden. Še tako visok sneg in še tako slabo vreme ga pozimi nista zadržala, da ne bi nesel hrane jerebicam in fazanom. Ljubil je samoto, bil zgleden in skromen lovski tovariš, v družbi pa prijeten družabnik.

Krsto s pokojnikom na topovski lafeti so spremljali vojaki, lovci in velika množica drugih njegovih znancev, prijateljev. Ob odprtem grobu so se od njega poslovili govorniki, zaigrala je vojaška godba, zapeli pevci, zadonel je lovski rog in odjeknila je salva iz vojaških pušk. Lovci smo ginjeni spustili smrekove vejice v njegov grob. Dragi Tonček, hvala Ti za ves Tvoj trud. Veliko smo s Teboj izgubili, a v našem spominu boš ostal med nami kot lovec, tovariš, prijatelj.

LD Ljubljana-Šentvid in LD Polhov Gradec – D. Č.

Iz LD Suha krajina

Ivan Hrovat je 7. 6. 1974 končal svojo življenjsko pot. Pred 85 leti se je rodil v Zagradcu in bil vse do poslednjega diha zvesta, poštena slovenska grča. Že kot mladega »soldata« ga je avstrijska oblast zasledovala kot politično nevarnega. V stari Jugoslaviji je bil vedno pristaš naprednih idej in gibanj. Leta 1920 se je vključil v zeleno bratovščino in ji ostal zvest do konca. Po osvoboditvi je bil prvi predsednik naše novoustanovljene LD, do leta 1965, nato pa do smrti njen častni predsednik. S svojo vzorno disciplino je bil zgled mlajšim lovskim generacijam. V času NOB je bil med

Anton Mestnik

prvimi privrženci OF, kakor tudi njegov sin Ivan, ki je padel med prvimi talci v Zagradcu. Veteran Ivan je bil tudi delegat na Kočevskem zboru in po vojni vključen v družbeno-gospodarsko-politično življenje domačega kraja. Ogromna udeležba na pogrebu je bila dokaz njegove priljubljenosti.

Anton Mestnik iz Laz nad Krko je odšel v večna lovišča v svojem 79. letu. Od njega smo se poslovili na krškem pokopališču 14. 12. 1974.

Kot fant je bil v vrstah Maistrovih borcev za severno mejo. Leta 1941 je bil med prvimi, ki so se vključili v osvobodilni boj in za cilje tega boja je žrtvoval tudi svojega sina. Njega pa je okupator obsodil na 20 let zapor.

Član zelene bratovščine je bil od leta 1925, od osvoboditve pa eden najzgodnejših članov naše LD. Bil je ljubitelj narave, v njej je v prostem času iskal uteho in moč vse do poslednje ure.

Člani LD Suha krajina

Iz LD Bled

Janez Ambrožič se je moral 19. 10. 1974 od zelene bratovščine za vedno posloviti, že v prvem letu pripraviške dobe. Star je bil 43 let, veder, nasmejan, skromen in v lovski družbi vedno zaželen. Velik čut in ljubezen do narave je dokazal s svojimi dejanji. Kot predsednik Planin-

Stanko Ažman

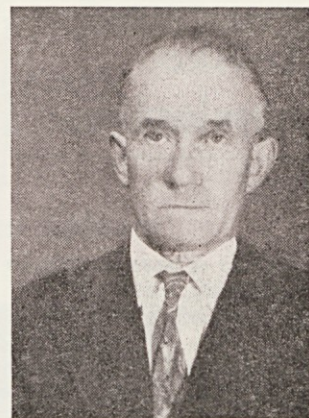
skega društva Bled je želel ljudi približati naravi, a jo hkrati tudi ohraniti v vseh njenih lepotah. LD je izgubila dobrega in iskrenega tovariša, zato ga bomo ohranili v častnem in trajnem spominu.

Stanko Ažman, ustanovni član LD Bled, se je v 79. letu starosti, 26. 1. 1975, preselil v večna lovišča. Bil je vedno naprednega mišljenja in borec za severno mejo leta 1918/19. V NOB, v kateri je bil aktivist, je izgubil edinega sina.

Na splošno je bil priljubljen, zlasti med lovskimi tovariši. V LD je vse od ustanovitve opravljal razne funkcije v upravnem odboru. Nazadnje je bil predsednik disciplinskega razsodišča in odlikovan z znakom za lovske zasluge. LD mu je pa podelila diplomu častnega člana.

Na njegovi zadnji poti smo ga spremili z lovskimi častmi – vsi blejski lovci. Dragi Stanko, lahka naj ti bo ljubljena slovenska zemlja in časten spomin!

LD Bled – J. S.

Ivan Vitez

Spomnimo se tudi mladega pokojnega člana UO LD **Romana Pavliča** in vodje gonjačev **Franca Orla**, ki nas je zapustil v 64. letu starosti.

Vsem trem neminljiv in časten spomin!

LD Štjak-Vrabcje, B. R.

Jože Hutter nas je, pred 30. obletnico naše LD, 10. februarja 1975 za vedno zapustil, v 52. letu starosti. V mladih letih je bil vsestranski športnik in najhitrejši Jeseničan. V športu telesno utrjen je kljuboval nacistom v taborišču kljub trpinčenju, do osvoboditve. Bil je član gospodarskega odbora LD in sploh naš aktivni sodelavec. S svojim humorjem je bil v krogu lovcev vedno dobrodošel. Člani LD smo ga v polnem številu spremili na njegovi poti v večna lovišča.

LD Jesenice na Gorenjskem

Tone Brank – Nad 60 lovcev se je zadnji dan preteklega leta skupaj s številnimi domačini poslovilo od našega ustanovnega člana, prizadevnega lovca in vzornega tovariša. Bil je cestar, vse je videl, kar se je dogajalo v lovišču. 29. decembra je bila v načrtu zadnja brakada, a ko je prišel na prvo stojšče, je omahnil v smrt. Naj nam bo za zgled njegov svetli lik!

LD Vodice

Lovska kinologija

Poročilo o ocenjevanju in preizkušnji naravnih zasnov šarivcev

LZ Maribor je 5. 10. 1974 priredila v Dravogradu ocenjevanje zunanosti in preizkušnjo naravnih zasnov šarivcev. Prireditelj je bila v lovišču LD Libeliče, pod vodstvom prizadavnega kinologa Ivana Kogelnika. Vodniki so bili disciplinirani, prav tako tudi vseh šestnajst lovskih pripravnikov, ki so opazovali preizkušnjo. Vreme je bilo zelo slabo, saj je dopoldne močno, popoldne pa v presledkih deževalo. Tla so bila od obilnega dežja močno razmočena, vetra ni bilo. Imeli smo na voljo bogat predel lovišča, za kar se LD Libeliče posebej zahvaljujemo, saj so imeli vsi psi dovolj priložnosti pokazati svoje lovske zasnove.

Udeležba psov je bila za to področje precejšnja, saj je bilo na telesno ocenitev privedenih osem psov. Koker španjeli so prejeli ocene: 2 pd, 2 d, 1 nzd. Špringer španjeli pa vsi 3 d. Na preizkušnji naravnih zasnov je sodelovalo 6 psov: 3 koker španjeli in 3 špringer španjeli.

Rezultati:

1. ALKA KLANŠKA, RMKŠ 1408, telesna ocena dobro, 106 točk – ocena I, vodnik Martin Kogelnik. Psička ima vse lovske zasnove pozitivne.
2. UKA KLANŠKA, RMKŠ 1402, telesna ocena prav dobro, 105 točk – II a ocena. Psički dela le še vodno delo nekoliko preglavic. Zelo dobro jo je vodil vodnik Jože Kogelnik.
3. ADA, RMŠŠ 347, telesna ocena dobro, 96 točk – II b ocena, vodnik Tomaž Staher.
4. VILA KLANŠKA, RMKŠ 1332, telesna ocena dobro, 91 točk – II c ocena, vodnik Tone Knap.
5. BORA, RMŠŠ 396, telesna ocena dobro, 89 točk – II č ocena, vodnik Ivan Šarlah.

Ena špringer španjelka je zajca gonila tiho; vodnik je med preizkušnjo odstopil. Prireditelj je kljub slabemu vremenu dobro uspela. Vodniki so pokazali, da znajo tudi v težkih pogojih voditi psa tako, da lahko njihov štirinožni pomočnik dokaže, kako nujno potreben je na lovu.

Jože Pangerl
kinološki sodnik

Preizkušnja brak- jazbečarjev in barvarjev po krvnem sledu v Cerkljah na Gorenjskem

Društvo brak-jazbečar in barvar je dne 21. 9. 1974 v vznožju Štepanje gore (gojitveno lovišče »Kozorog«) priredilo propagandno preizkušnjo psov teh pasem.

Namen te preizkušnje je bil, da bi pri lovcih zbudili veselje in čut za to zvrst dela. Imamo malo psov, sposobnih in šolanih za delo po strelu, za kar pa omenjeni pasmi najbolj ustrezata.

Razumljivo je, da vsak lovec ne more imeti psa. Dolžnost slehernega pravičnega lovca pa je, da vsestransko podpre vodnike, da stremi, da bo v vsaki lovski družini nekaj psov večjih za delo po strelu oz. po krvnem sledu. Prireditelj je bila ob zelo neugodnem vremenu, saj je deževalo že med polaganjem sledov in vso noč, tako je 20 ur stare sledove popolnoma izpralo.

Za preizkušnjo je bilo prijavljenih 13 psov, udeležilo se jih je pa le 8, čemur je bil vzrok zelo slabo vreme. Sledovi so bili dolgi približno po štiristo metrov, z dvema kljukama, položeni pa s piklano krvjo srnjadi.

Psi so bili preizkušeni v tehle disciplinah:

Delo po krvnem sledu na jermenu ali brez, vodljivost in odločljivost, pokazanje ali oblajanje najdene divjadi ter vedenje ob mrtvi divjadi.

Pred pričetkom prireditve sta izven konkurence vodnika Alojz Mlakar iz Škofje Loke, s hanoverancem »Brinom«, in Zdravko Kosmač iz Gorenje

vasi, z bavarko »Beti«, pokazala vse discipline od vodljivosti, dela po sledu, do pokazanja in čuvanja divjadi. Poleg vodnikov so se prireditve udeležili člani Lovske družine Gabrovka pri Litiji. Z velikim zanimanjem so do konca spremljali nastopajoče vodnike. Od osmih psov jih je le pet prišlo do položene srnjadi.

Uspešno so opravili preizkušnjo tile psi, psice:

1. Brak-jazbečar »Groll von Polana«, lastnik in vodnik Rudi Kravanja, goj. lovišče Snežnik – 108 točk – I. nagrada.
2. Hanoveranski barvar »Bistra«, lastnik in vodnik Roman Kikl, Zg. Loznica – 101 točka – II. nagrada.
3. Brak-jazbečar »Runo«, lastnik in vodnik Janez Grča, Postojna, 93 točk – III. nagrada.
4. Brak-jazbečar »Aiko«, lastnik Branko Vesel, vodnik Danilo Vesel, Ljubljana, 92 točk – III. nagrada.
5. Brak-jazbečar »Coko Blegoški«, lastnik in vodnik Rudi Kravanja, goj. lovišče Snežnik – V. nagrada.

Posebej omenjam psa brak-jazbečarja »Groll von Polana« z izkušenim vodnikom Rudijem Kravanjo. Pes, ki je uvožen iz Avstrije, se je pokazal za pravega krvosledca. Išče z nizkim nosom zelo počasi in preudarno.

Organizacija preizkušnje je bila na zadovoljivi višini, za kar gre zahvala upravi (goj. lovišče Kozorog), ki je dala na voljo zelo ustrezen del lovišča. Društvo brak-jazbečar je vse nastopajoče vodnike primerno nagradilo. Tako preizkušnjo namerava organizirati vsako leto drugod.

Mnogo razumevanja za društvo so pokazali sodniški pripravniki Ludvik Brence, Janez Grča, Rudi Kravanja in Alojz Mlakar, ki so se hkrati kot vodniki tudi najbolj izkazali. Vso prireditelj je uspešno vodil nadlovec goj. lovišča Kozorog, Lojze Kožar, za kar mu Društvo izreka posebno zahvalo in priznanje.

Tine Hafner
kinol. sodnik

Prijavljene psarne

»PODANANOS« za prepeličarje, lastnik: Stane Ferjančič, Vipava 251.

»STRNŠKA« za jamarje, lastnik: Ivan Petrič, Brezovica 278.

»SIBIRSKA« za prepeličarje, lastnik: Anton Selinšek, Sp. Poljskava 124.

»ŠKOCJANSKA« za brak-jazbečarje, lastnik: Marjan Istinič, Unec 6/a.

»PONGERSKA« za jazbečarje, lastnik: Stanko Lah, Pongercer 15.

Kinološka zveza Slovenije

Vsem lovskim družinam!

Priprave za mednarodno razstavo psov vseh pasem, ki bo 16. in 17. avgusta 1975 v športni hali Tivoli v Ljubljani, so v teku. Razstava bo imela dva dela: 16. 8. za športne pse, 17. 8. za lovske pse. Možna bo razstaviti tudi zreje skupine. Dostop na razstavo bodo imeli le pasemski psi z veljavnimi rodovniki. Želimo pokazati kakovost psov raznih pasem, zlasti pa domačih. Lovskih družin za to razstavo ne bomo prosili denarne pomoči. Prosimo pa jih, da naj finančno podpro svoje člane, ki žele razstaviti svoje pse.

Za pse avtohtonih pasem (istrski, posavski, balkanski, tribarvni goniči, kraški, šarplaninski, hrvaški ovčarji in dalmatinci) razstavljalci plačajo le 50 % prijavnine. Lovci naj prijavijo in pripeljejo na razstavo predvsem odlične in prav dobre pse. Razpored za oba razstavna dneva bo objavljen v naslednji številki LOVCA in KINO. Na razstavi bodo najlepšim psom vsake pasme podeljeni naslovi: prvak Ljubljane, prvak Slovenije, kandidat za prvaka Jugoslavije in kandidat za mednarodnega prvaka – CACIB.

V soboto 16. in nedeljo 17. avgusta popoldne bo tudi nastop šolanih službenih psov.

Prijavnice dobite pri Kinološki zvezi Slovenije, Zupaničeva 9, Ljubljana.

Kinološka zveza Slovenije
pripravljalni odbor

MALI OGLASI

Tri psičke balkanke (balkanski gonič), stare po 3 mesece, prodam. — Janez Orešnik, Partizanski klanec 20, 61360 Vrhnika.

Lovsko risanico, kal. 7×64 , z daljnogledom in **fotoaparatu s teleobjektivom** Zenit, 300 mm, prodam po nizki cen. — Milan Lampič, Novo Polje XII. 7 c, 61260 Ljubljana-Polje.

Leglo kratkodlakih istrskih goničev, odličnih staršev, položeno 30. 3. — prodam. — Branko Pajnič, Bukovica 18, 61310 Ribnica na Dol.

Brak-jazbečarko, staro 10 let, prodam za simbolično ceno. Psica je uporabna za lov na zajca, fazana in za jamarjenje. — Alojz Bandelj, Šentlovrenc, 68212 Velika Loka.

Izgubil se mi je lovski terier Agi, zelo močne postave, z verižico na vratu in na njej moj naslov. Verjetno se je zašel na območje Tolmina ali Nove Gorice. Prosim poštenega najditelja, da mi ga vrne proti nagradi. — Franc Pahor, Čiginj 25, 65220 Tolmin.

Nemške kratkodlake ptičarje-mladiče, odličnih staršev, prodam. So lepi, barve seraste, za prodajo godni z 10. majem. — Martin Pavlinič, Hum 21, 62270 Ormož.

Resastega terierja, starega poldrugo leto, temperametnega, ugodno prodam. — Janez Gril, Cesta na Brdo 76, 61000 Ljubljana, telefon (zvečer) 61-541.

Kratkodlako istrijanko, staro 6 let, s prav dobro oceno, prodam. Psica je vsestransko uporabna za lov, ostra je tudi na divje prašiče. Naprodaj imam tudi mladi rjavi **brak-jazbečarki**, stari po 4 mesece, prav dobrih staršev. — Albert Ogris, Zg. Legen 45, 62380 Slovenj Gradec.

Repetirko SUHL, kal. $5,6 \times 61$ super express v. Hofe, s Kahlesovim daljnogledom, prodam. — Viktor Vreš, Kokra 75, 64206 Zg. Jezersko.

Popolnoma nov lovski krog za srednje močno postavo prodam za polovično ceno. Naslov na uredništvu glasila LOVEC.

Slika na zadnji strani:

BOMBAŠ, varjeno železo, granatni drobci — skulptura Toneta Svetine
Foto Jože Kološa

MEMORIAL CIRILA VEZJAKA IN POČASTITEV 30. OBLETNICE OSVOBODITVE

15. JUNIJ 1975

Lovska družina Rečica pri Laškem

Prehodni pokal lovskega strelskega tekmovanja na Šmohorju

Razpis strelskega tekmovanja v tej številki, str. 62

MAJ — VELIKI TRAVEN

Gibanje sonca:

dan	vzhod	zahod	dolžina dneva
10.	4.37	19.21	14.15
20.	4.25	19.32	15.07
30.	4.17	19.43	15.26

Lunine mene:

zadnji krajec 3. ob 6.43
mlaj 11. ob 8.05
prvi krajec 18. ob 11.29
ščip 25. ob 6.50

